

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน บรรยายภาพองค์การ และประสิทธิผลของโรงเรียนตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวนโยบายและแนวทางการวิจัยทางการศึกษา
2. การวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.2 ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.3 ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน
 - 2.4 ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน
3. บรรยายภาพองค์การ
4. ประสิทธิภาพของโรงเรียน
5. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวนโยบายและแนวทางการวิจัยทางการศึกษา

เมื่อพิจารณานโยบายของการวิจัยทางการศึกษา โดยดูจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่านโยบายและแนวทางเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษาจะสอดแทรกอยู่ในนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการศึกษาด้านต่าง ๆ ซึ่งสรุปสาระได้ดังนี้ คือ จะมุ่งส่งเสริมให้มีการวิจัย และพัฒนาเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมต่าง ๆ

เพื่อให้การพัฒนาเด็ก และเยาวชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้มีการนำผลการดำเนินงานไปใช้อย่างกว้างขวางทั่วทั้งประเทศ และส่งเสริมให้มีการวิจัยทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยให้มีการสร้าง และพัฒนาเทคโนโลยีบนพื้นฐานด้านทรัพยากรที่มีอยู่ ตลอดจนรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้มีการวิจัย และพัฒนาเพื่หารูปแบบการประสานงานเพื่อจัดการศึกษาให้มีลักษณะเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายในรูปแบบและวิธีการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และมีมาตรการให้หน่วยงานการศึกษาทั้งในส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาเร่งจัดสรรทรัพยากร เพื่อการวิจัยและพัฒนา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร และสารสนเทศทางการศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชน ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการบริหารและการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับนโยบายและแนวทางการวิจัยการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่จัดการศึกษาของชาติทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษาและการศึกษานอกระบบ พบว่า กำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยการศึกษาไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) โดยมีสาระสำคัญของนโยบายดังนี้ คือ จะเร่งรัดให้มีการพัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพขององค์กร บุคลากร และระบบประสานงานวิจัย รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงาน และสถานศึกษาทำการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 7 โดยให้ถือว่าการดำเนินงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานของหน่วยงานและสถานศึกษา และเร่งรัดที่จะให้มีการวิจัยที่จะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และนำไปกำหนดนโยบายทางการศึกษาได้

เมื่อพิจารณานโยบายและมาตรการระดับประถมศึกษาในแผนการศึกษา ฉบับที่ 7 พบว่า มีนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการศึกษาปรากฏชัดเจน โดยนโยบายดังกล่าวเน้นในด้านการปรับปรุงและพัฒนาระบบบริหารการศึกษา การวิจัย การติดตามประเมินผลการศึกษา และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้หน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนมีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการประถมศึกษายิ่งขึ้น รวมทั้งเร่งปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและเป็นธรรมตลอดจนสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาการประถมศึกษา โดยมีมาตรการที่จะจัดให้มีการวิจัยและติดตามประเมินผลคุณภาพการศึกษาทั้งใน

ด้านบริบท ปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการบริหาร ผลผลิตทางการศึกษา และผลกระทบของการจัดการศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการบริหาร และการจัดการประถมศึกษา นอกจากนี้ในแผนดังกล่าวยังกำหนดนโยบายที่จะเร่งพัฒนาระบบข้อมูล ข่าวสารและสารสนเทศทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาให้เอื้อต่อการวางแผน การบริหาร และการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการให้องค์กรกลางดำเนินการจัดระบบและจัดเก็บข้อมูล ข่าวสารและสารสนเทศทางการศึกษา ทั้งในลักษณะของข้อมูลและสารสนเทศพื้นฐานและสารสนเทศในระดับลึกที่ได้จากการสังเคราะห์วิจัย และสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานด้านระบบข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย โดยจัดให้มีบุคลากรปฏิบัติงานประจำเพื่อให้งานต่อเนื่องนอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษานำระบบสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน การบริหารและการจัดการศึกษา เมื่อพิจารณานโยบายและแนวทางการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า มีมาตรการเฉพาะด้านประถมศึกษาที่เน้นการวิจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะสำคัญตามหลักสูตรที่สามารถสร้างประสบการณ์ขั้นพื้นฐานให้เด็กสามารถดำรงตนในสังคมได้ โดยมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กล่าวคือ มีนโยบายที่จะให้มีการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดจุดเน้นไว้อย่างชัดเจนว่าจะมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถทางร่างกาย สติปัญญา และจิตใจของผู้เรียน หลักสูตรระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และโครงสร้างทางเศรษฐกิจของแต่ละท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536, หน้า 81-84)

การวิจัยในชั้นเรียน

ความหมายการวิจัยในชั้นเรียน อุทุมพร จามรมาน (2537, หน้า 16) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยของครู คือ การวิจัยที่ทำโดยครู ของครู เพื่อครู และสำหรับครู เป็นการวิจัยที่ครูจะเป็นผู้ตั้งปัญหาในการเรียนการสอนออกมา แล้วแสวงหาข้อมูลเพื่อมาแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการที่เชื่อถือได้ ผลวิจัยจะเป็นคำตอบที่ครูนำไปใช้แก้ปัญหาของตนเอง

บัญชา อึ้งสกุล (2539, หน้า 62-63) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้ง ๆ ไป ผลของการวิจัยใช้ได้เฉพาะกลุ่มที่ทำการ

ศึกษาเท่านั้นจะนำไปอ้างอิงกลุ่มอื่นไม่ได้ เพราะมองขอบเขตในวงจำกัด เป็นการวิจัยปัญหาของเด็กในชั้นเรียนของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนเฉพาะชั้น

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 83 อ้างอิงจาก Elliott, 1991, p.49) ได้ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนหรือการวิจัยเชิงปฏิบัติ ว่าเป็นการวิจัยประยุกต์ประเภทหนึ่งที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่ที่การปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ไม่เน้นการอ้างอิงผลการวิจัยไปยังกลุ่มประชากรใด ๆ

อัจฉรา สระวาสี (2540, หน้า 15-16) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน หรือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom research หรือ action research) คือ การศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักสูตร วิธีสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อ และอุปกรณ์ประกอบการสอนตลอดจนการวัดผลและประเมินผล โดยการศึกษาวิจัยนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอน หรือเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 3) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นบทบาทของครูในการแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชั้นเรียนโดยทำพร้อม ๆ กันไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย และเชื่อถือได้ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

ทัศนา แสงศักดิ์ (2543, หน้า 74) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือเป็นความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

วรรณวิไล พันธุลีดา (2543, หน้า 6) ให้ความหมายว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ

กล่าวโดยสรุป การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้าเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย และเชื่อถือได้

ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียน

ปัญญา อึ้งสกุล (2539, หน้า 62-64) กล่าวว่า ประเภทของการวิจัยในชั้นเรียนแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การวิจัยสำรวจ เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบโดยไม่กำหนดกฎเกณฑ์มากนัก เป็น

การสำรวจประเด็นที่อยากรู้ แล้วออกแบบไปหาคำตอบ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษา ลักษณะความเป็นจริงตามสภาพในเรื่องต่าง ๆ เพื่อมุ่งรวบรวมข้อมูล และรายงานลักษณะ ที่มีอยู่ในสภาพการณ์นั้น ๆ เช่น สำรวจทัศนคติของนักเรียน สำรวจอาชีพผู้ปกครอง สำรวจ โรงเรียน สำรวจชุมชน และสำรวจปัญหาการเรียนการสอน

2. การวิจัยหาความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เช่น ศึกษาวิธีสอนของครูกับผลการเรียนของนักเรียน หรือศึกษาผลสัมฤทธิ์ ในการเรียนการสอนกับเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน

3. การวิจัยเปรียบเทียบ มีลักษณะคล้ายกับ 2 แบบแรก ในช่วงสถิตินั้นการวิจัย เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์เป็นการแสดงว่าตัวแปร 2 ตัวสัมพันธ์กันหรือไม่ มีอิทธิพลต่อกัน หรือไม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาเหตุและผลทางการศึกษา ในกรณีที่ไม่สามารถศึกษา ด้วยการทดลอง เช่น การศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุให้นักเรียนสอบตกซ้ำชั้น การศึกษาสาเหตุที่ ทำให้นักเรียนทะเลาะวิวาทกัน

4. การวิจัยแบบทดลอง เป็นการวิจัยทดลองแบบหนูตะเภา โดยกำหนดกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลอง การวิจัยแบบนี้ทางสังคมศาสตร์มักจะมีจุดอ่อนมากเกี่ยวกับการควบคุมตัวแปร เพราะมนุษย์ไม่เหมือนสัตว์อื่น ๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้วิจัยสามารถกำหนดค่าต่าง ๆ ของตัวแปร อิสระได้ตามต้องการ แล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม การวิจัยแบบทดลองมี 2 ประเภท คือ การทดลองในสนาม และการทดลองในสภาพธรรมชาติ เช่น ทดลองกับนักเรียนขณะเรียน อยู่ในห้องเรียนปกติ และการทดลองในห้องปฏิบัติการ เป็นการกระทำในห้องปฏิบัติการ ซึ่ง สามารถจะจัดและควบคุมตัวแปรต่าง ๆ ได้ตามความต้องการ การทำวิจัยแบบทดลองตัวแปรที่ ผู้วิจัยเป็นผู้เปลี่ยนค่า เรียกว่า ตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรที่เป็นผลตามมาเรียกว่า ตัวแปรตาม มีค่าเปลี่ยนแปลงไปตามค่าของตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจทำให้ตัวแปรตามมีค่า เปลี่ยนแปลงได้แต่ผู้วิจัยควบคุมไม่ให้มีค่าเปลี่ยนแปลง เรียกว่า ตัวแปรควบคุม

5. การวิจัยเชิงทดลองและพัฒนา เป็นการวิจัยที่ใช้เด็กกลุ่มเดียวไม่ต้องไปเปรียบเทียบ วิธีสอนแบบดั้งเดิมกับวิธีสอนใหม่ คิดวิธีสอนแบบใหม่มาแล้วพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ และสอน เสร็จแล้ว สำรวจดูความเข้าใจ ดูพื้นฐานปัญหา เขามาปรับปรุงใหม่ สอนเด็กกลุ่มเดิมในบทเรียน ต่อไป ประยุกต์ไปเรื่อย ๆ

พญงค์ดี จันทรสุนทร (2541, หน้า 5 อ้างอิงจาก วัลลภ กันทรัพย์, หน้า 20) ได้ จำแนกการวิจัยในชั้นเรียนออกเป็น 5 ประเภทดังนี้

1. การวิจัยสำรวจ เป็นการศึกษาลักษณะความเป็นจริงตามสภาพในเรื่องต่าง ๆ เพื่อ

มุ่งรวบรวมข้อมูล และรายงานลักษณะที่มีอยู่ในสภาพการณ์นั้น ๆ เช่น สำรวจทัศนคติของนักเรียน สำรวจอาชีพผู้ปกครอง สำรวจโรงเรียน สำรวจชุมชน และสำรวจปัญหาการเรียนการสอน

2. การวิจัยหาความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปว่าสัมพันธ์กันหรือไม่ มีอิทธิพลต่อกันหรือไม่ เช่น ศึกษาวิธีสอนของครูกับผลการเรียนของนักเรียน หรือศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน

3. การวิจัยเปรียบเทียบ เป็นการศึกษาก่อนเพื่อเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ เช่น ศึกษาเปรียบเทียบนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดพัฒนาการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียนแตกต่างกันหรือไม่

4. การวิจัยทดลอง ผู้วิจัยสามารถกำหนดค่าต่าง ๆ ของตัวแปรอิสระได้ตามต้องการ แล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับตัวแปรตาม การทำวิจัยทดลอง ตัวแปรที่ผู้วิจัยเป็นผู้เปลี่ยนค่า เรียกว่าตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรที่เป็นผลตามมา เรียกว่าตัวแปรตาม เพราะค่าเปลี่ยนแปลงไปตามค่าของตัวแปรอิสระ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจทำให้ตัวแปรตามมีค่าเปลี่ยนแปลงได้แต่ผู้วิจัยควบคุมไม่ให้มีค่าเปลี่ยนแปลงเรียกว่า ตัวแปรแทรกซ้อน

5. การวิจัยทดลองและพัฒนา เป็นการศึกษาค้นหาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลงานที่ต้องพัฒนา มีการสร้างผลงานบนฐานของผลการวิจัย นำผลงานที่สร้างขึ้นไปทดสอบภาคสนามที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่นำไปใช้จริง และมีการแก้ไขผลงานเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องจากที่ได้พบในการทดลองทดสอบภาคสนาม จนกระทั่งผลงานที่สร้างขึ้นบรรลุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 83-86) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีขั้นตอนเช่นเดียวกับการวิจัยโดยทั่วไป แต่เพิ่มขั้นตอนของการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และที่สำคัญ คือครูผู้สอนจะเป็นผู้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง ดังนี้

1. สำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน
2. กำหนดปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา
3. ระบุปัญหาการวิจัย
4. ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการวิจัย

5. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์ข้อมูล
8. สรุปผลการวิจัย
9. นำผลการวิจัยไปใช้
10. สรุปผลการแก้ปัญหาและบันทึกผลการวิจัย

ชัยพจน์ รักราม (2540, หน้า 26) กล่าวถึง ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน คือ หาปัญหา คิดวิธีแก้ปัญหา และมีเครื่องมือที่ความสำเร็จว่ามีคุณภาพและมีคุณประโยชน์ ซึ่งประกอบด้วย

1. กำหนดปัญหา การสำรวจ ปัญหา/ความต้องการ
2. ทางเลือกที่คาดว่าจะแก้ปัญหาได้
3. การดำเนินการพัฒนานวัตกรรม เตรียมสร้าง ทดลองจนมั่นใจว่าดี
4. ผลการวิเคราะห์หรือผลการแก้ปัญหาจากการนำไปใช้จริง
5. สรุปการอภิปราย และเสนอแนะ

กรมวิชาการ (2542, หน้า 7-10) ได้เสนอกระบวนการวิจัยไว้ 5 ขั้นตอน คือ

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
2. กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา
3. พัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม
4. นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้
5. สรุปผล

ทัศนาศาสตร์ (2543, หน้า 76) ได้แบ่งกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเป็น 7 ขั้นตอน

ดังนี้

1. สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน
2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
3. กำหนดรูปแบบหรือวิธีการที่ใช้แก้ปัญหา
4. ออกแบบงานวิจัย
5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือ
6. รวบรวมข้อมูล
7. วิเคราะห์และสรุปผล

ชูศรี วงศ์รัตนะ (2543, หน้า 79-81) ได้กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยประเภทหนึ่งของการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ Classroom research หรือ Classroom action research การวิจัยในชั้นเรียนจะเน้นผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแผนอันเนื่องจากการปฏิบัติ เพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุงและเพื่อใช้ในการประเมินผลของยุทธวิธีที่ผู้วิจัยทดลองใช้ในการปฏิบัติ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดปัญหาหรือค้นหาปัญหา
2. เตรียมการและการวางแผน
3. ปฏิบัติตามแผน
4. การสังเกต
5. การสะท้อนกลับ
6. วิเคราะห์และสรุปผล
7. เขียนรายงานการวิจัย

เมื่อพิจารณาขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียนดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ โดยมีขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นระบบ ดังนั้นครูปฏิบัติการสอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจทุกขั้นตอนอย่างละเอียด ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดแนวคิดของกรมวิชาการ เป็นเกณฑ์ในการจำแนกขั้นตอนของการวิจัยในชั้นเรียน ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

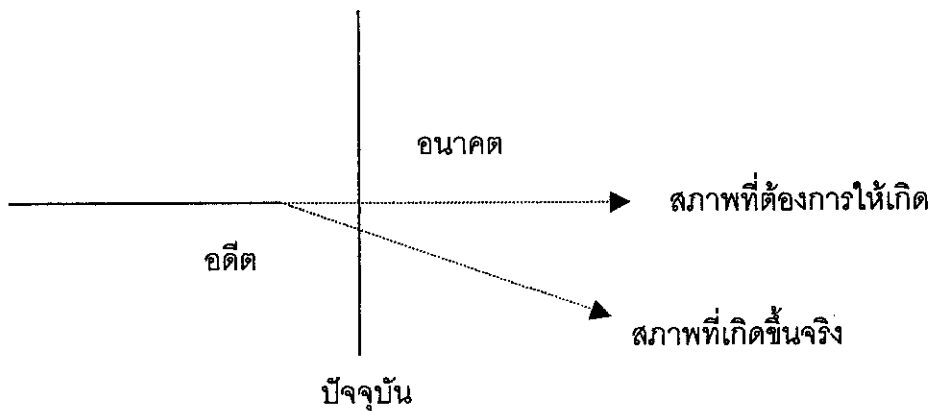
1. การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา
2. การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา
3. การพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม
4. การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้
5. การสรุปผล

การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา

กรมวิชาการ (2535, หน้า 20) กล่าวว่า ปัญหา คือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวัง (หรือผลที่ต้องการให้เกิด) กับสิ่งที่จริง (หรือผลที่เกิดขึ้นจริง ๆ) โดยแบ่งปัญหาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ปัญหาเชิงแก้ไขปรับปรุง (ปัญหาขัดข้อง) คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพจริง

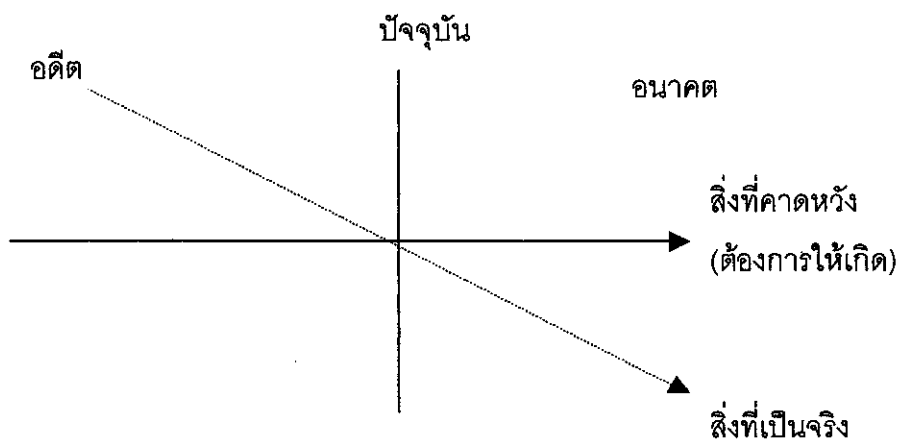
(สิ่งที่จริง) กับสภาพที่ต้องการให้เกิด ในปัจจุบันหรืออาจเป็นมาทั้งในอดีต และอาจจะยังมีต่อไปในอนาคต ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่ต้องการให้เกิด

จากภาพสรุปได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ณ จุดใดจุดหนึ่งในอดีต และปัจจุบันยังเป็นปัญหาอยู่ ถ้าไม่แก้ไขจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต แต่ถ้าได้รับการแก้ไขปรับปรุง ผู้ปฏิบัติงานจะนำไปกำหนดเป็นจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายของงานที่จะทำต่อไป

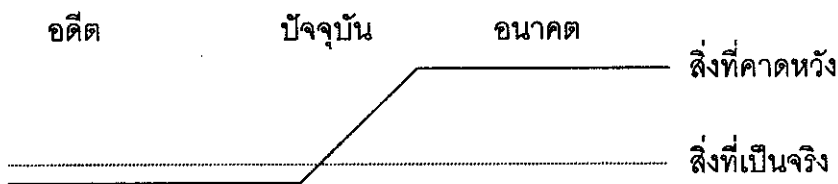
2. ปัญหาเชิงป้องกัน คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่ต้องการให้เกิด ซึ่งคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต อันที่จริงปัญหายังไม่มีทั้งในอดีตและปัจจุบัน แต่มีเครื่องชี้วัด (Indicator) บ่งบอกว่าจะเกิดปัญหขึ้นในอนาคต ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงกับสภาพที่ต้องการให้เกิด

จากภาพจะเห็นว่าแนวโน้มจากอดีตถึงปัจจุบันจะเห็นว่าสิ่งที่เป็นจริง (เกิดขึ้นจริง) จะต่ำกว่าสิ่งที่คาดหวังในระยะต่อไป ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่คาดหวังในปัจจุบันกับสิ่งที่เป็นจริงในอนาคตหรือปัจจุบันยังไม่เกิดปัญหา แต่คาดว่าจะเกิดในอนาคตได้ถ้าไม่ป้องกันไว้ก่อน เช่น น้ำหนักของนักเรียนมีแนวโน้มลดลงไปเรื่อย ๆ ในระยะต่อไปอาจต่ำกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัยได้

3. ปัญหาเชิงพัฒนา คือ สภาพที่เกิดขึ้นจริงในอดีตและปัจจุบันไม่แตกต่างจากสภาพที่คาดหวังในปัจจุบัน สิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบันจึงยังเป็นปัญหา แต่อาจเป็นปัญหาในระยะต่อไป เพราะถ้ายังปฏิบัติงานเช่นเดิม สิ่งที่เป็นจริงจะต่ำกว่าสิ่งที่คาดหวังใหม่ เป็นปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เกิดจากความต้องการเพิ่มคุณภาพของผลรวมหรือเพิ่มประสิทธิภาพของงานให้ดีกว่าเดิม เป็นการเปลี่ยนระดับความคาดหวังในอนาคตให้สูงขึ้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบสภาพปัญหาในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

จากภาพจะเห็นว่า อดีตและปัจจุบันไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใดแต่ก็เกิดสภาวะไม่แน่นอน ทำให้คาดไม่ได้ว่าในอนาคตจะเป็นอย่างไร และสภาพในอดีตกับปัจจุบันก็ไม่ใช่ที่พึงปรารถนา ของสังคม เมื่อเกิดสภาพเช่นนี้จึงต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม เช่น ปัจจุบันความสามารถในการคิดคำนวณของนักเรียนในชั้นอยู่ในระดับที่น่าพอใจ (ตั้งเป้าหมายไว้ 50% ของคะแนนเต็ม นักเรียนทำคะแนนเฉลี่ยได้ 52% ของคะแนนเต็ม) แต่เห็นว่าควรพัฒนาความสามารถของ นักเรียนให้สูงขึ้นกว่านี้ในอนาคต เช่นควรมีคะแนนเฉลี่ยเป็นร้อยละ 60 ของคะแนนเต็มใน 2 ปีข้างหน้า)

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 84) กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาและปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนแรกที่เราจะต้องทำ เมื่อพบปัญหาก็นำปัญหานั้นไปพิจารณาหาทางแก้ไขต่อไปโดยการทำวิจัย สภาพปัจจุบันและปัญหาที่ควรพิจารณาเพื่อทำวิจัยในชั้นเรียนควรมีดังนี้ สภาพนักเรียน กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน กระบวนการสอนของครู สภาพสื่อและอุปกรณ์การสอน บรรยากาศในชั้นเรียน หลักสูตร แบบเรียน สภาพผู้ปกครอง

169960

๑
๗๗/๑๐๗
๐ ๘๗๗
๓๐

นักเรียน

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 19-22) กล่าวว่า ครูจะพบปัญหาจำนวนมากและไม่ มีวันหมด ดังนั้นถ้าหากครูยังทำหน้าที่ครู ครูก็จะพบปัญหาที่ต้องการแก้ไขด้วยการวิจัยอยู่ตลอดเวลา สภาพที่จัดว่าเป็นปัญหา คือ สภาพที่เกิดขึ้นมาโดยไม่สอดคล้องกับสภาพที่ควรจะเป็น การกำหนดปัญหา ถ้าครูสามารถกำหนดปัญหาการวิจัยได้ชัดเจน ก็จะเป็นการเริ่มต้นที่เข้มแข็ง ปัญหาวิจัยมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้ 1) เป้าหมายในการวิจัย 2) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย 3) ตัวแปรในการวิจัย

รัตนา ถินขาว (ม.ป.ป., หน้า 6) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเรื่องใด ๆ ก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการมองปัญหาของเรื่องที่จะวิจัยอย่างชัดเจน เพราะการมองเห็นปัญหานำไปสู่ความต้องการในการแก้ไขปรับปรุงหรือการพัฒนาได้และความต้องการนี้จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะสามารถมองปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน โดยการสำรวจข้อบกพร่อง และวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว คือจะต้องค้นหาว่า นักเรียนมีความบกพร่องจุดใด เนื่องจากสาเหตุอะไร ซึ่งอาจได้จากการระดมพลังสมอง ตรวจสอบแบบฝึกหัด จากผลการสอบปลายภาคเรียน หรือจากผลการวิจัย

สรุปได้ว่า การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการวางแผน แก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ครูพบปัญหาที่จะต้องแก้ไขหรือพัฒนา ทำให้สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น

การกำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา

ชัยพจน์ รักราม (2540, หน้า 28) เมื่อกำหนดปัญหาแล้ว ก็ต้องกำหนดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ต้องบริหารเวลา บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจต้องไปคุยกับผู้บริหาร เพื่อนครูเพื่อประสานงาน ไปปรึกษานักวิชาการ ศึกษาเทคนิคเพื่อหาวิธีแปลก ๆ หรืออาจต้องไปอ่านหนังสือเอกสารรายงานต่าง ๆ เพื่อเห็นแนวทางการทำงานให้ได้คำตอบตาม วัตถุประสงค์ การกำหนดกิจกรรมประเภทวิธีสอน การสอนที่หลากหลาย เช่น สอนแบบบรรยาย สอนแบบอภิปราย สอนแบบสัมมนา สอนแบบติว สอนโดยการแสดงบทบาทสมมติ สอนแบบ เกมจำลองสถานการณ์ สอนแบบระดมความคิด สอนแบบค้นพบความรู้ สอนแบบแก้ปัญหา สอนแบบปฏิบัติการ สอนแบบใช้คำถาม สอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้วรายงาน สอน โดยใส่ทัศนูปกรณ์ การกำหนดกิจกรรมประเภทนวัตกรรม เช่น บทเรียนโปรแกรม บทเรียน

โมเดล ชุดการสอน ศูนย์การเรียนรู้ การเรียนเพื่อรอบรู้ สัญญาการเรียนรู้ การเรียนเป็นคู่ การเรียนแบบร่วมมือกัน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน การใช้สื่อประสม

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 85) หลังจากกำหนดปัญหาการวิจัยที่ชัดเจนแล้ว ควรศึกษาหาความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาก่อน โดยการศึกษาจากหนังสือ ตำราต่าง ๆ ในห้องสมุดที่มีอยู่ สนทนากับผู้รู้ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ เพื่อนครู ผู้บริหาร และแหล่งความรู้อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากพอ ความจริงการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นนี้อาจไม่จำเป็นมากนักสำหรับบางปัญหา เพราะครูเป็นผู้ปฏิบัติงานมานาน คลุกคลีกับปัญหาต่าง ๆ และที่สำคัญคือมีข้อมูลต่าง ๆ มากแล้ว ดังนั้นจึงควรพิจารณาว่าจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้ามากน้อยแค่ไหน ปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาเชิงปฏิบัติ ไม่ใช่ปัญหาเชิงทฤษฎีเหมือนวิจัยทางการศึกษาทั่วไป ไม่ได้สลับซับซ้อนและอ้างอิงทฤษฎีมากนัก ตรงกันข้ามการวิจัยในชั้นเรียนอาจค้นพบทฤษฎีการเรียนรู้ใหม่ได้

ชูศรี วงศ์รัตนะ (2543, หน้า 80) การเตรียมการและการวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงงานโดยดำเนินการ ดังนี้

1. หาวิธีการหรือหาแนวทางการแก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นลักษณะดังนี้

1.1 วิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่

1.2 การใช้นวัตกรรมมาช่วยในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

2. กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 จะแก้ไขปัญหอะไร กับใคร

2.2 จะแก้ไขเมื่อใด

2.3 จะแก้ไขอย่างไร ใช้รูปแบบการวิจัย (design) อะไร

สรุปได้ว่า การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ครูต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ของครูเอง ทำให้ครูทราบว่ามีปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเราเองมีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาเป็นอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์ การเรียน การสอนของครู ได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือ บทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การเรียนแบบร่วมมือ

การพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม

รัตนา ถินขาว (ม.ม.ป., หน้า 24-25) นวัตกรรมเป็นรูปแบบหรือวิธีการแก้ปัญหาที่ครูสร้างมาเอง หรือนำเอารูปแบบหรือวิธีการที่ผู้อื่นทำไว้แล้วมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป (เหมาะสมกับนักเรียนที่เรียนช้า) ชุดการสอน (เหมาะสมกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ) คู่มือครู (เหมาะสมกับปัญหาการขาดคู่มือการสอน) การได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหา

กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา มีดังนี้ คือ

1. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เมื่อครูผู้สอนได้วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนแล้ว ต้องตั้งเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน คือกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนเป็นพิเศษตามเป้าหมายของหลักสูตรเป็นสำคัญ เช่น การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ความสามารถด้านกระบวนการแก้ปัญหา ความสามารถด้านกระบวนการพัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพอิสระ พัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์
2. กำหนดกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ ครูผู้สอนค้นคว้าหลักวิชาการ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน นำมาผสมผสานกับความคิดและประสบการณ์ของตนเอง กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของกระบวนการเรียนรู้ขึ้น เพื่อจัดสร้างเป็นต้นแบบนวัตกรรมขึ้นใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน
3. สร้างต้นแบบนวัตกรรม ครูผู้สอนต้องศึกษาวิธีการจัดทำนวัตกรรมชนิดนั้น ๆ อย่างละเอียด เช่น จะจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องเลขยกกำลัง วิชาคณิตศาสตร์ชั้น ม.3 ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดทำบทเรียนสำเร็จรูปว่ามีวิธีการจัดทำอย่างไร จากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง แล้วจัดทำแบบบทเรียนสำเร็จรูปให้สมบูรณ์ตามข้อกำหนดของวิธีการทำบทเรียนสำเร็จรูป
4. ทดลองใช้นวัตกรรม เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม และทดลองใช้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
 - 4.1 การทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อ
 - 4.1.1 การทดลองหนึ่งต่อหนึ่ง
 - 4.1.2 การทดลองกับกลุ่มเล็ก
 - 4.1.3 การทดลองภาคสนามเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน
 - 4.2 การทดลองใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

4.3 การขยายผลโดยการทดลองภาคสนามเชิงปฏิบัติ

5. เผยแพร่นวัตกรรม เมื่อนำนวัตกรรมไปขยายผลโดยให้ผู้อื่นทดลองใช้และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่น่าพอใจแล้วก็จัดทำนวัตกรรมนั้นเผยแพร่ เพื่อบริการหรือจำหน่ายให้ใช้กันแพร่หลายต่อไป

กรมวิชาการ (2540, หน้า 26) การออกแบบนวัตกรรม ในด้านต่อไปนี้

1. โครงการสร้าง/ส่วนประกอบ เช่น นวัตกรรมนี้ควรประกอบด้วย คู่มือครู กิจกรรม และสื่อเครื่องมือวัดพฤติกรรม แบบทดสอบ

2. ลักษณะของนวัตกรรม เช่น บอกที่มาของแนวคิด/ทฤษฎีที่นำมาพัฒนา บอกถึงลักษณะของนวัตกรรม สื่อ และเครื่องมือที่ใช้

3. ลักษณะการนำไปใช้ เช่น มีการอบรมครู มีการวัดหรือทดสอบนักเรียนก่อนและหลังการใช้ ช่วงเวลาประมาณ 1 ภาคเรียน

การสร้างหรือพัฒนานวัตกรรม ตามแนวหรือกรอบของรูปแบบนวัตกรรมที่กำหนดไว้

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 82-84) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอนมีจุดเริ่มต้นจากการศึกษาสภาพปัญหา การวางแผนสร้างและพัฒนานวัตกรรม การสร้างและพัฒนาต่อจากนั้นจึงจะให้การยอมรับและนำนวัตกรรมไปใช้ปรับปรุงแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป กระบวนการพัฒนานวัตกรรมประกอบด้วย

1. การศึกษาสภาพปัญหา เป็นการศึกษาว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมาจากสาเหตุใด มีความรุนแรงหรือเร่งด่วนมากน้อยเพียงใด ปัญหาใดเป็นปัญหาหลักและปัญหารอง เป็นปัญหาที่อยู่ภายใต้ศักยภาพที่จะแก้ไขได้หรือไม่ และถ้าแก้ไขได้แล้วจะได้รับประโยชน์คุ้มค่าหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนค้นหาหรือนำนวัตกรรมมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. วางแผนสร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นการคิดค้นและกำหนดว่าจะนำนวัตกรรมใดมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่ตัดสินใจแล้วในขั้นตอนแรก โดยพิจารณาว่านวัตกรรมนั้นมีความเป็นไปได้ตามหลักการสอน หลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หรือจากประสบการณ์ ถ้านำไปใช้แล้วจะสามารถแก้ไขปัญหได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมทั้งต้องมีคุณสมบัติด้านโครงสร้างและองค์ประกอบของนวัตกรรม ความสะดวกในการจัดทำ ความง่ายในการนำไปทดลองใช้ ค่าใช้จ่ายในการจัดทำ การใช้ และการบำรุงรักษา และความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

3. สร้างและพัฒนานวัตกรรม เป็นขั้นตอนการจัดทำนวัตกรรมตามที่วางแผนไว้ให้อยู่ในรูปของนวัตกรรมที่สมบูรณ์ โดยการจัดทำนวัตกรรมแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ เช่น การหาความเที่ยง ความตรง และการหาประสิทธิภาพ นวัตกรรม

แต่ละประเภทมีลักษณะโครงสร้างและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ดังนั้นการสร้างและการพัฒนาจึงมีความแตกต่างกันด้วย รูปแบบวิธีการพัฒนานวัตกรรมอาจทำได้หลายวิธี วิธีการที่นิยมใช้และเชื่อถือได้วิธีหนึ่งก็คือการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อพิสูจน์ว่านวัตกรรมนั้นสามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนการสอนได้จริง ถ้าพบข้อบกพร่องก็ทำการปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองใช้ใหม่จนกว่าจะได้นวัตกรรมที่มีคุณลักษณะตามต้องการ แล้วจึงนำนวัตกรรมที่สมบูรณ์ไปใช้ต่อไป

4. ยอมรับและนำนวัตกรรมไปใช้ ขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการพัฒนานวัตกรรม คือ การให้การยอมรับนวัตกรรมที่ได้สร้างและพัฒนามาแล้ว และนำนวัตกรรมไปใช้ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนของครูตามปกติต่อไป

สรุปได้ว่า การพัฒนาวิธีการหรือสร้างนวัตกรรม เป็นขั้นตอนที่ครูต้องกำหนดวิธีการหรือสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา แล้วดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้น ๆ เช่น ครูสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูก็ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีการจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วจัดทำต้นแบบให้เสร็จสมบูรณ์ นำไปให้เพื่อนครูศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาให้ความคิดเห็น เพื่อนำข้อคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขเตรียมนำไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อไป

การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้

กรมวิชาการ (2535, หน้า 94-103) กล่าวว่า การทดลองใช้นวัตกรรมเป็นการพิสูจน์ว่าตัวนวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่สอนและมีความสะดวก คล่องตัวต่อการนำไปใช้

การทดลองใช้นวัตกรรม หมายถึง การนำนวัตกรรมที่สร้างเสร็จมีการประเมิน(ตรวจสอบ)คุณภาพของนวัตกรรมทั้งในด้านความเหมาะสมและถูกต้องทางภาษา เนื้อหา และความสะดวกหรือปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการใช้แล้วไปใช้สอน ในสภาพบรรยากาศของชั้นเรียนจริง ๆ ในการนำนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการสอนจริงนั้น มีเป้าหมายเพื่อเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่า นวัตกรรมมีคุณค่า ให้แล้วได้ผลจริง ด้วยวิธีการเปรียบเทียบผลที่เกิดจากการใช้กับไม่ได้ใช้ ผลก่อนใช้กับหลังใช้ ซึ่งผลที่นำมาเปรียบเทียบนั้น แทนค่าด้วยตัวเลขหรือสัญลักษณ์อื่นที่เกิดจากการวัดหรือการประเมินคุณลักษณะของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างคุณลักษณะของนักเรียน ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน คิดเลข เขียนจดหมาย วิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน เรียกว่า

เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คุณลักษณะด้านความรู้ ความคิด) และคุณลักษณะด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การเสียสละ ความรู้สึก เจตคติ (ค่านิยม) การปฏิบัติงาน ทำงานคล่องแคล่วว่องไว รักการทำงาน ทำงานเป็น (คุณลักษณะด้านทักษะ การปฏิบัติ) และการวางแผนการตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานและการปรับปรุงแก้ไขตนเองและงาน (คุณลักษณะด้านการจัดการ)

การทดลองใช้นวัตกรรมประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

1. การจัดกระทำตัวแปรอิสระ หมายถึง การจัดเกี่ยวกับนวัตกรรมที่เราสร้างขึ้นให้เป็นไปตามขอบเขตของนวัตกรรมที่เราสร้างขึ้น

2. การควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน หมายถึง การควบคุมให้การทดลองอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นปกติวิสัย มิได้ตกแต่ง ปรงแต่งอะไรที่นอกเหนือตัวแปรอิสระ เช่น การทดลองเปรียบเทียบการใช้นวัตกรรมกับการใช้วิธีอื่น (การสอนตามปกติ) กลุ่มที่ใช้วัตกรรมการกับไม่ใช้นวัตกรรม จะต้องถูกควบคุมให้ตัวแปรอื่นให้มีสภาพคงที่ หรือทำให้ทั้ง 2 กลุ่มมีลักษณะเท่าเทียมกัน ตัวแปรแทรกซ้อนที่เป็นไปได้ ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นคุณลักษณะของนักเรียน เช่น สถิติปัญญา ความสนใจ เพศ หรืออาจเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพการณ์ เช่น แสง เสียง อุณหภูมิ คุณสมบัติครู

3. การวัดตัวแปรตาม เป็นการศึกษาผลของตัวแปรอิสระที่มีต่อตัวแปรตาม ดังนั้นจึงต้องมีการวัดตัวแปรตาม และมีเครื่องมือ เช่น แบบทดสอบ การสังเกต การตรวจผลงาน

การออกแบบทดลองใช้นวัตกรรม สามารถออกแบบได้หลายแบบ แต่ที่นิยมใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนมี 4 แบบ คือ

1. การทดลองแบบที่ 1 เรียกว่า การทดลองแบบกลุ่มเดียว มีการวัดก่อนทดลอง 1 ครั้ง และหลังการทดลอง 1 ครั้ง (one group pretest posttest design)

การดำเนินการทดลอง นำนวัตกรรมที่จัดทำขึ้นไปใช้สอนในห้องเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนกลุ่มเดียว (จำนวนนักเรียน) ประมาณ 30 คนขึ้นไป ก่อนสอนวัดตัวแปรตาม (สิ่งที่ต้องการให้เกิด) 1 ครั้ง เพื่อดูสภาพเดิมที่เป็นอยู่ จากนั้นสอนโดยใช้นวัตกรรมไปจนจบเทอม หรือจำนวนคาบเวลาที่กำหนด เมื่อสอนจบแล้วจึงวัดตัวแปรตามซ้ำอีกครั้งด้วยเครื่องมือเดิม เพื่อดูสภาพหลังใช้นวัตกรรม

เครื่องมือที่ใช้ ลักษณะของเครื่องมือแตกต่างกันไปตามตัวแปรตามหรือผลที่ต้องการให้เกิด อย่างไรก็ตามจะใช้เครื่องมือ ชนิดใด หรือประเภทใด ต้องเป็นฉบับเดียวกันหรือคู่ขนานกัน

สรุปผลการทดลอง ถ้าผลการวัดตัวแปรภายหลังการทดลองใช้วัตกรรมการดีกว่า ตัวแปรตามที่วัดก่อนการทดลองแสดงว่าการใช้วัตกรรมการนั้นได้ผล หรือกล่าวได้ว่าวัตกรรมการนี้ได้ผลดีจริง

2. การทดลองแบบที่ 2 เรียกว่า การทดลองกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนและหลังการทดลองหลายครั้ง (one group pretest posttest time series)

การดำเนินการทดลอง นำนวัตกรรมการไปใช้สอนนักเรียนกลุ่มเดียวเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 แต่ต่างกันที่ แบบที่ 2 มีการวัดตัวแปรตามก่อนการทดลองหลายครั้ง และหลังการทดลองหลายครั้ง โดยที่การวัดแต่ละครั้งทิ้งช่วงระยะเวลาห่างเท่า ๆ กัน (ประมาณช่วงละ 1 เดือน) -

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือประเภทเดียวกันฉบับเดียวกัน แต่สอบเป็นระยะห่างกันเท่า ๆ กัน

สรุปการทดลอง ถ้าผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างผลการสอบครั้งที่ 4 กับ 5 มีความแตกต่างกัน โดยที่ครั้งที่ 5 มากกว่าครั้งที่ 4 แสดงว่านวัตกรรมการที่ใช้มีคุณภาพต่อการเรียนการสอน

3. การทดลองรูปแบบที่ 3 เรียกว่า การทดลองสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งใช้นวัตกรรมการและอีกกลุ่มหนึ่งไม่ใช้นวัตกรรมการ เมื่อสิ้นสุดการใช้นวัตกรรมการและวิธีการปกติแล้ว ทำการวัดทั้ง 2 กลุ่มด้วยเครื่องวัดอย่างเดียวกัน วัดครั้งเดียว และหลังการทดลองแล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบความแตกต่างเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้นวัตกรรมการ ถ้ากลุ่มที่ใช้นวัตกรรมการได้ผลดีกว่าแสดงว่านวัตกรรมการนั้นทำให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการดีกว่าวิธีที่ใช้อยู่เดิม

4. การทดลองรูปแบบที่ 4 เป็นการทดลองที่คล้ายรูปแบบที่ 3 ต่างกันที่แบบที่ 4 เพิ่มการวัดตัวแปรตามก่อนการทดลอง โดยทำการวัดทั้งสองกลุ่มด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน และเป็นชุดเดียวกับการวัดหลังการทดลอง

กรมวิชาการ (2540, หน้า 26) กล่าวว่า การทดลองแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

1. การนำนวัตกรรมการไปทดลองใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กเพื่อตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรมการ เพื่อการปรับปรุงในแต่ละส่วน เช่นการลำดับขั้นตอนของเนื้อหาวิชา ความเป็นไปได้ของกระบวนการความถูกต้องของเนื้อหาเรื่อง ความเหมาะสมกับสถานการณ์จริง

2. การนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานการณ์จริง เป็นการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของนวัตกรรมการนั้น เพื่อการพัฒนาต่อไป

สรุปได้ว่า การนำวิธีการหรือนวัตกรรมการไปใช้เป็นขั้นตอนที่ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมการที่สร้างขึ้นไปได้ โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าจะใช้กับใคร เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้ เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมอีกระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน

การสรุปผล

กรมวิชาการ (2540, หน้า 26) กล่าวว่า การสรุปผลเป็นการประเมินผลที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเทคนิควิธีเดียวกันกับการศึกษาสภาพปัญหา การเก็บข้อมูลทำเป็นระยะ ๆ ในระหว่างการทดลองและเมื่อจบสิ้นการทดลองแล้ว ข้อมูลที่ได้นี้จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับข้อมูลพื้นฐานก่อนใช้นวัตกรรม เพื่อเป็นข้อสรุปและยืนยันประสิทธิภาพของนวัตกรรมนั้น ถ้าผลการทดลองสามารถลด หรือแก้ปัญหาได้ก็แสดงว่า นวัตกรรมนั้นมีคุณค่า และนำไปขยายผลได้ โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ต่อ

ชัยพจน์ รักราม (2540, หน้า 29) กล่าวว่า ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนไม่ได้ทำเพื่อเป็นผลงานวิชาการเพื่อเลื่อนระดับ แต่ทำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศในการเรียน

วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 85) กล่าวว่า การสรุปผลการวิจัยเป็นขั้นตอนของการสรุปเพื่อพิจารณาความรู้หรือคำตอบที่ได้จากการวิจัย ให้ชัดเจน โดยตรวจสอบปัญหาการวิจัยที่กำหนดไว้ในชั้นระบุปัญหาการวิจัย ซึ่งเป็นปัญหาที่กำหนดขึ้นเพื่อหาคำตอบหรือความรู้ เพื่อนำความรู้นั้นไปแก้ปัญหาอีกทีหนึ่ง หากผลการวิจัยถูกต้องก็น่าเชื่อว่าจะนำไปใช้ได้ดี

กัมพล ไชยพันธ์ (2542, หน้า 9) กล่าวว่า การสรุปผลจะแคบและเฉพาะอยู่ในกลุ่มและเรื่องที่ศึกษา ส่วนการนำผลไปใช้จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันเท่านั้น นั่นคือข้อมูลที่ได้มีความตรงตามสาระที่ต้องการ ให้คำตอบตามที่วิจัยและคำตอบสอดคล้องกัน ทั้งนี้ถ้าครูใช้วิธีการหาข้อมูลเดียวกันจากหลายวิธีทำให้เชื่อได้ว่าข้อมูลที่ปรากฏในงานวิจัยในชั้นเรียนน่าเชื่อถือได้

ศุภรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 41) กล่าวว่า การสรุปและสะท้อนผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของวงจรกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนในรอบหนึ่ง ๆ ที่ได้ดำเนินมา ซึ่งคงต้องเริ่มต้นกำหนดปัญหาใหม่ และวางแผนแก้ปัญหาใหม่ถ้าพบปัญหาอื่น ๆ อีก เป็นการปฏิบัติงานหลังจากที่ได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ผลอย่างไรก็นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ภายใต้ความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นของครูผู้วิจัยกับผู้เกี่ยวข้อง เช่น เพื่อนครูหรือผู้ปกครอง หรือจะอภิปรายภายใต้ทฤษฎี หลักการและเอกสารอ้างอิงที่ครูวิจัยพอมืออยู่บ้าง หรืออภิปรายภายใต้วิธีการและนวัตกรรมของครูผู้วิจัยเองก็ได้ โดยทำการอภิปรายถึงการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีข้อสังเกตหรือมีข้อสงสัยเพิ่มเติมอย่างไรหรือไม่ หรือมีประเด็นใดที่ต้อง

ค้นหาคำตอบเพิ่มเติมต่อไปอีกหรือไม่ แล้วนำมาสรุปเป็นองค์ความรู้และเขียนรายงานวิจัยต่อไป

สรุปได้ว่า การสรุปผล เป็นการนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข โดยย้อนกลับไปค้นหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีกจนกระทั่งสามารถแก้ปัญหาได้ตามที่ต้องการ

การเขียนรายงานการวิจัย

รัตนา ถินขาว (ม.ป.ป., หน้า 54) กล่าวว่า การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัย เป็นการรายงาน งานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น วิเคราะห์ และสำรวจปัญหา การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ เพื่อแก้ปัญหาจนกระทั่งถึงการวิเคราะห์ผล สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ การเขียนรายงานมีประโยชน์อย่างมากทั้งตัวครู อาจารย์ และผู้อื่น เพราะการเขียนรายงานการวิจัยเป็นการเสนอสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบให้ผู้อื่นทราบ เพื่อจะได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำไปใช้ประโยชน์อ้างอิงได้

จุดมุ่งหมายของการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน เป็นการเสนอความรู้และเผยแพร่ผลงานของตนเองที่ได้พัฒนาขึ้นให้ผู้อื่นได้ทราบ และนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้ นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงถึงความสามารถทางด้านวิชาการของผู้ทำวิจัยด้วย

ความสำคัญของรายงานการวิจัยในชั้นเรียน รายงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นสื่อกลางในการขยายองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ สามารถเลือกใช้ประโยชน์จากการวิจัยได้หลายส่วน เช่น 1) ข้อค้นพบ 2) แนวคิดทฤษฎี 3) เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล 4) แนวทางการดำเนินการวิจัย

กรมวิชาการ (2535, หน้า 160-168) กล่าวว่า การเขียนรายงานเป็นขั้นสุดท้ายที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดตั้งแต่เริ่มจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยการบันทึกสิ่งสำคัญที่ได้จากการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้อื่นทราบหรือนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในการเขียนรายงานจะมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างกันมากนัก การเขียนรายงานสามารถเขียนได้ 2 แบบ คือ การเขียนรายงานวิจัยทางการศึกษา และการเขียนรายงานผลการพัฒนานวัตกรรม การเขียนรายงานทั้ง 2 แบบ มีลักษณะคล้ายกันที่เน้นถึงผลการดำเนินงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ ข้อแตกต่างคือ รายงานผล

การพัฒนานวัตกรรมจะลดความเข้มข้นของการค้นคว้า ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและลดความเข้มข้นทางวิธีการสถิติ คงใช้สถิติแบบง่าย ๆ เท่านั้น ในขณะที่การเขียนรายงานวิจัยทางการศึกษาจะใช้มาตรฐานของการเขียนวิทยานิพนธ์

การเขียนรายงานควรมีลักษณะ 4 อย่าง คือ

1. มีความตรง คือ รายงานกล่าวชัดเจนถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไข กล่าวถึงวัตถุประสงค์ วิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์และผลการบรรลุวัตถุประสงค์
2. มีความชัดเจน ในการเขียน ใช้ภาษาสื่อความหมาย
3. มีความสมบูรณ์ มีข้อมูลครบถ้วนตั้งแต่เริ่มวิเคราะห์ปัญหาถึงผลการแก้ปัญหา
4. มีความถูกต้องตามความเป็นจริง ข้อมูลจะต้องเชื่อถือได้ การนำเสนอข้อมูลต้องเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์จริง ๆ มีความถูกต้องในหลักวิชาที่อ้างอิง

ส่วนประกอบของการเขียนรายงาน

ชื่อโครงการ เป็นปัญหาที่เขียนเป็นข้อความที่กะทัดรัด เข้าใจง่าย เพื่อกำหนดเป็นชื่อของโครงการ เพราะชื่อโครงการเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในปัญหา และวิธีการพัฒนาได้ตรงกับผู้พัฒนา ชื่อเรื่องที่สมควรจะดึงดูดความสนใจของผู้อ่านด้วย และสามารถวิเคราะห์คุณลักษณะของตัวแปรที่ประสงค์จะศึกษาได้ การตั้งชื่อต้องดูว่างานที่พัฒนาเกี่ยวข้องกับอะไร ต้องการศึกษเกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง ถ้าครูเป็นผู้พัฒนาควรจะมีทำโครงการเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง

บทที่ 1 บทนำหรือภูมิหลัง กล่าวถึงแนวทางการแก้ปัญหาซึ่งจะเขียนถึงทางเลือกต่าง ๆ ที่จะช่วยในการแก้ปัญหาได้และเหตุผลในการเลือกทางเลือกที่คิดว่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา

วัตถุประสงค์ของโครงการ เขียนต้องสอดคล้องกับลักษณะของปัญหาที่ได้วิเคราะห์ในการเขียนต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะให้บังเกิดอะไรบ้างที่แสดงว่าได้แก้ปัญหาสำเร็จแล้ว มี 2 ลักษณะ คือ 1) วัตถุประสงค์ทั่วไป จะต้องเขียนแสดงถึงสภาพความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ซึ่งเป็นการเขียนที่เน้นถึงผลผลิต 2) วัตถุประสงค์เฉพาะ เป็นการนำวัตถุประสงค์ทั่วไปมากล่าวเฉพาะเจาะจงที่วัดได้ ตัดสินได้ กล่าวถึงสภาพความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมหลักของโครงการในรูปแบบของสิ่งของหรือผลงาน เช่น สิ่งที่จะผลิต อุปกรณ์ที่จะสร้าง เครื่องมือที่จะพัฒนา

บทที่ 2 การพัฒนานวัตกรรม

แนวคิดที่นำมาใช้ กล่าวถึงกรอบความคิดที่อยู่เบื้องหลังในการสร้างนวัตกรรม อ้างถึง

หลักการของศาสตร์ประจำวิชานั้น ผลงานวิจัยหรือระบุทฤษฎีที่เกี่ยวกับนักเรียน เทคนิควิธีการสอน การใช้สื่อ

ขั้นตอนการดำเนินงาน กล่าวถึงขั้นตอนในการผลิตนวัตกรรม โดยการแสดงความเพียรพยายามอุตสาหะของการคิดค้นพัฒนานวัตกรรม มีข้อมูลสนับสนุนแสดงถึงปริมาณงานที่ผลิตระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอน งบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง สิ่งแสดงถึงประสิทธิภาพของนวัตกรรมก่อนจะนำไปใช้จริง

ผลงานหรือนวัตกรรมที่ผลิตได้ กล่าวถึงผลสุดท้ายของการสร้างนวัตกรรมจากการทำตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้วผลิตอะไรออกมา

แนวการนำนวัตกรรมไปใช้ กล่าวถึงเทคนิควิธีการใช้นวัตกรรมในสถานการณ์จริง เช่น การให้เด็กแบ่งเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 3-5 คน ครูศึกษาคู่มือแล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามที่ระบุไว้ในนวัตกรรม และหากจะมีคำแนะนำใดที่จะบอกให้ผู้ใช้ทราบต้องระบุไว้ให้ชัดเจน

บทที่ 3 การทดลองใช้แบบฝึก ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) รูปแบบการทดลอง 3) เสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทดลอง เช่น ประชากร เครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการทดลองใช้ชุดฝึก

บทที่ 5 สรุปผล เป็นการสรุปย่อเนื้อหาของสาระของลักษณะนวัตกรรม การดำเนินงาน พัฒนานวัตกรรม การทดลองใช้ และผลของการทดลอง

อภิปรายผล เป็นการอภิปรายผลการใช้นวัตกรรมซึ่งได้นำเสนอแล้วในบทที่ 4 ให้เห็นว่าการพัฒนานวัตกรรมครั้งนี้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เพียงใด หรืออาจมีข้อจำกัดอะไรบ้างที่ทำให้ผลการใช้นวัตกรรมนั้นไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

เสนอแนะ เป็นการเสนอทั้งจุดเด่นจุดด้อยของนวัตกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการผลิต การเผยแพร่ การวิจัยพัฒนาขั้นต่อไป ตลอดจนการเสนอแนะในการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดผลในการเรียนการสอนต่อไป

นอกจากเนื้อหา 5 บทที่กล่าวมาแล้ว จะมีส่วนส่งท้ายซึ่งเป็นส่วนอ้างอิง คือ บรรณานุกรม และภาคผนวก

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540, หน้า 86-87) กล่าวถึงการเขียนรายงานการวิจัยว่า หากครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเองไม่ได้มีจุดมุ่งหมายที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่อ้างอิงอย่างกว้างขวาง แต่มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนของตนเองแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ที่มีรูปแบบและคำศัพท์เฉพาะมากมาย เพราะอาจทำให้เกิดความยุ่งยากและเสียเวลาไปกับการเขียนรายงานมากกว่าที่จะนำผลการวิจัย

ไปใช้จริง เนื่องจากจุดเน้นประการหนึ่งของการวิจัยในชั้นเรียน คือนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง ในโรงเรียนของตนเอง ดังนั้นอาจเขียนเป็น รายงานการวิจัย หรือบันทึกการวิจัยแบบง่าย ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ

1. สภาพปัจจุบันปัญหาและปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ปัญหาที่ต้องการแก้ไข
3. ปัญหาการวิจัย
4. จุดมุ่งหมายการวิจัย
5. ความสำคัญของการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิจัย

บทที่ 5 การนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหา

บทที่ 6 สรุปผลการแก้ปัญหา

ครุรักษ์ ภริมย์รักษ์ (2543, หน้า 44-47) กล่าวว่า การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน หลังจากที่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจนได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์แล้ว การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนมี วัตถุประสงค์เพื่อบันทึกรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการหรือนวัตกรรมที่คิดค้นแสวงหามาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน

องค์ประกอบของรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย

1. ชื่อเรื่องการวิจัย
2. ปัญหาและความสำคัญของปัญหา
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. วิธีการวิจัย
 - 4.1 กลุ่มเป้าหมาย
 - 4.2 วิธีการหรือนวัตกรรมที่ใช้

4.3 วิธีการรวบรวมข้อมูล

4.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

5. สรุปผลและสะท้อนผลการวิจัย

หลักการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ปัญหาที่นำมาวิจัยต้องเป็นปัญหาที่แท้จริง มีข้อมูลชัดเจนว่าเป็นปัญหาไม่ใช่เป็นเพียงสาเหตุของปัญหา เป็นปัญหาที่สามารถหาคำตอบได้ด้วยการวิจัยและเป็นองค์ความรู้ใหม่
2. ชื่อเรื่องการวิจัย หรือชื่อปัญหาวิจัย ต้องมีความกะทัดรัด และชัดเจนในตัวของมันเอง เฉพาะเจาะจงและน่าสนใจ
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย ควรใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่วกวน หลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำซ้อน นำไปสู่การตั้งสมมุติฐานและสามารถทำการทดสอบได้
4. วิธีการวิจัยมีความถูกต้อง มีข้อมูลครบถ้วนและถูกต้องตามความเป็นจริง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความเที่ยงตรง
5. การสื่อความหมายตั้งแต่ต้นจนจบมีความชัดเจน สอดคล้องต่อเนื่อง ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ดี

ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน

ชัยพจน์ รักราม (2535, หน้า 69-70) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนว่ามีคุณค่าและความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการศึกษา ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษา ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อนักเรียน นักเรียนในชั้นมีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน บางคนเรียนรู้ได้เร็ว ก็ไม่สร้างปัญหากับครูผู้สอน แต่นักเรียนที่เรียนช้า และครูยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวแล้ว นักเรียนกลุ่มนี้จะเรียนไม่ทัน และอาจสร้างปัญหากับครู กับโรงเรียน และสังคมส่วนรวม การที่ครูไม่วางเฉยแต่ได้ใช้ความพยายามวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักการ แล้วคิดหาทางแก้ปัญหานั้นจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนให้ดีขึ้น นักเรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนจนในที่สุดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และไม่มีปัญหาการเรียนอีกต่อไป

2. ประโยชน์ต่อครู ครูมีการวางแผนการทำงานอย่างมีระบบ คือ การวางแผนทำงานประจำ ได้แก่ วางแผนการสอน เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสม ประเมินผลการทำงานเป็นระยะ โดยมีเป้าหมายชัดเจน จะทำอะไรกับใคร เมื่อไร ด้วยเหตุผลอะไร และทำให้ทราบผลการกระทำว่าบรรลุเป้าหมายเพียงใดได้อย่างไร โดยการทำวิจัยในชั้นเรียนช่วยให้ครูได้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อหาทางแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมในการคิดแก้ปัญหา บางครั้งนวัตกรรมชิ้นแรกอาจมีข้อบกพร่อง แต่เมื่อได้มีการปรับปรุงอยู่เสมอก็สามารถพัฒนาเป็นผลงานที่มีประโยชน์ที่ยอมรับได้

3. ประโยชน์ต่อโรงเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มครูดีมากขึ้น ทั้งในแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในหมวดวิชา และระหว่างหมวดวิชา ตั้งแต่การร่วมกันคิดหาปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุ การเขียนรายงาน เพราะครูในโรงเรียนมีความถนัดหรือชำนาญต่างกัน ถ้าได้ระดมสรรพกำลังจากความถนัดของแต่ละคนแล้วก็จะทำให้งานวิจัยมีคุณภาพยิ่งขึ้น เช่น ครูคณิตศาสตร์มีความถนัดในการคำนวณ การนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ครูบรรณารักษ์ช่วยดูการเขียนบรรณานุกรม ครูภาษาอังกฤษช่วยด้านการอ่านเอกสารตำรางานวิจัยต่างประเทศ ครูภาษาไทยช่วยตรวจสอบการสะกดคำ การที่ครูต้องศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่ตนรับผิดชอบ และปฏิบัติหน้าที่อยู่ให้มากขึ้น ทำให้การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพสามารถกำหนดสาเหตุ และชี้ประเด็นปัญหาได้ชัดเจน เพื่อการแก้ปัญหาได้ตรงจุดยกระดับมาตรฐานวิชาการโรงเรียนให้สูงขึ้น เช่น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นไม่มีปัญหาในการเรียน

4. ประโยชน์ต่อการศึกษา ผลงานวิจัยในชั้นเรียนสามารถส่งไปยังสำนักงาน ก.ค. เพื่อขอเลื่อนระดับตำแหน่งทางวิชาการ งานวิจัยที่ต้นนอกจากจะได้รับการเผยแพร่โดยทั่วไปแล้ว จะเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาผลงานทางวิชาการอย่างไม่หยุดยั้ง ภาพลักษณ์ของผู้มีอาชีพครูจะดี เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากการทำงานอย่างเป็นระบบ

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 7) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีพลังอำนาจในการแก้ปัญหาในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาในชั้นเรียนได้ทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพ

2. ช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ช่วยให้ครูทำงานได้อย่างเป็นระบบ ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของและภูมิใจในวิธีการที่นำมาใช้

4. ช่วยให้โรงเรียนสามารถกำหนดนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนา

หลักสูตรและการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม โดยมีผลการวิจัยรองรับ

5. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับการแก้ไขปัญหา และพัฒนาอย่างสมบูรณ์เต็มศักยภาพทั้งในด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ชาตรี เกิดธรรม (2544, หน้า 20) ผลการวิจัยในชั้นเรียน ก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการ คือ

1. ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น เพราะครูผู้สอนสามารถชี้้นวัดกรรม สื่อการสอน วิธีการหรือเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอน
2. ครูพัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อเสนอขอกำหนดตำแหน่งให้สูงขึ้นได้
3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมตามศักยภาพสูงสุดของผู้เรียน
4. เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการบริหาร หรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544, หน้า 33) การวิจัยในชั้นเรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อยังผลต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย ดังนี้

1. พัฒนาด้านปัญญา คือให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในสาระความรู้ มีทักษะการคิด และกระบวนการคิด รวมทั้งพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย
2. พัฒนาด้านอารมณ์ คือให้ผู้เรียนมีอารมณ์รื่นเริง แจ่มใส มองโลกในแง่ดี เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพจิตดี
3. พัฒนาทางด้านสังคม คือให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ง่าย ปรับตัวเข้ากับบุคคลในทุกระดับที่เกี่ยวข้องได้ง่าย มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น คือทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานเป็นทีมได้อย่างดี
4. พัฒนาด้านร่างกาย คือให้ผู้เรียนเป็นผู้มีการเจริญทางร่างกายเป็นไปตามพัฒนาการทางกาย มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคและปลอดจากยาเสพติด

โดยสรุป ประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ครูสามารถพัฒนางานของตนเองให้มีมาตรฐาน นักเรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมจนบรรลุศักยภาพสูงสุด ผู้บริหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลที่ใช้ปรับปรุง

พัฒนางานบริหารและการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และทำให้มีแนวทางในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายของหน่วยงานองค์การ

บรรยากาศองค์การ

ฮัลปิน และครอฟท์ (ขนิษฐา สุทธิปรีชา, 2544, หน้า 20 อ้างอิงจาก Halpin & Croft, 1963, p. 48) ได้อธิบายว่า บรรยากาศองค์การของสถานศึกษา หมายถึง บรรยากาศของการปฏิบัติงานในสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งวัดได้จากการสอบถามทัศนะหรือความรู้สึกนึกคิดของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของข้าราชการครูด้วยกัน และพฤติกรรมของผู้บริหารที่ปฏิบัติงานร่วมกัน

บรรยากาศองค์การ ประกอบด้วยพฤติกรรมของข้าราชการครู 4 มิติ และพฤติกรรมของผู้บริหาร 4 มิติ รวม 8 มิติ ซึ่ง ฮัลปิน (ขนิษฐา สุทธิปรีชา, 2544, หน้า 20-21 อ้างอิงจาก Halpin, 1966, pp. 150-151) อธิบายไว้ดังนี้

1. พฤติกรรมของข้าราชการครู 4 มิติ คือ

1.1 ขาดความสามัคคี (disengagement) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อเพื่อนร่วมงานด้วยกันว่า ปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนในลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการประสานงานหรือร่วมมือกันทำงาน ทั้ง ๆ ที่ลักษณะของงานนั้น ๆ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันทำเป็นหมู่คณะจึงจะทำให้งานได้ผลงานที่ดี

1.2 อุปสรรค (hindrance) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อเพื่อนร่วมงานว่า ข้าราชการครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยขาดความคล่องตัว หรือขาดความสะดวก เพราะว่าผู้บริหารให้งานทำมากเกินไป ข้าราชการครูรู้สึกอึดอัดต้องปฏิบัติตามมติของคณะกรรมการและระเบียบกฎเกณฑ์อื่น ๆ ที่ข้าราชการครูเห็นว่าไม่จำเป็นและก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากมากกว่าอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

1.3 ขวัญ (esprit) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อเพื่อนร่วมงานว่า ได้ปฏิบัติงานในหน้าที่โดยมีขวัญและกำลังใจที่ดีมาก มีความรักหมู่คณะ เพราะข้าราชการครูได้รับการสนองตอบด้านความต้องการทางสังคมและได้รับความสำเร็จในการปฏิบัติงานสูง

1.4 มิตรสัมพันธ์ (intimacy) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของเพื่อนร่วมงานว่า ได้แสดงออกซึ่งความสนุกสนานในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนและมีความสัมพันธ์กันอย่างสนิทสนมยิ่ง แต่อาจจะไม่เกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานก็ได้

2. พฤติกรรมของผู้บริหาร 4 มิติ ได้แก่

2.1 ห่างเหิน (aloofness) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า บริหารงานโดยคำนึงถึงระเบียบกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และนโยบายอย่างเคร่งครัด มากกว่าคำนึงถึงจิตใจของผู้ใต้บังคับบัญชา การติดต่อกับข้าราชการครูนั้น มีการติดต่อกันเป็นส่วนรวมมากกว่าพบปะเป็นรายบุคคลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชามีน้อยมาก

2.2 มุ่งผลงาน (production emphasis) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า คำนึงถึงผลงานมาก ผู้บริหารจะควบคุมตรวจสอบตราสั่งการ และนิเทศการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด คณาจารย์ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารอย่างเคร่งครัด

2.3 เป็นแบบอย่าง (thrust) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า ผู้บริหารพยายามที่จะกระตุ้นเตือนหรือจูงใจให้ข้าราชการครูปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารไม่ใช้วิธีการควบคุมตรวจสอบตราหรือนิเทศงานโดยตรง แต่ใช้วิธีการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของตนให้ดีที่สุดจนถึงเป็นแบบอย่างที่คุณอื่นจะยึดถือปฏิบัติตามได้

2.4 กรุณาปราณี (consideration) หมายถึง ความรู้สึกของข้าราชการครูที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารว่า ผู้บริหารแสดงต่อผู้ใต้บังคับบัญชา โดยแสดงออกถึงความเป็นผู้มีเมตตา กรุณา ช่วยเหลือในการปฏิบัติงานและเรื่องส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

3. แบบบรรยากาศขององค์การ ที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ซึ่งฮัลปีนและครอพท์ ได้ตั้งเกณฑ์ในการจัดบรรยากาศองค์การ โดยแปลคะแนน 8 มิติ ของพฤติกรรมครูและผู้บริหารเป็นคะแนนมาตรฐานที่ แล้วจึงพิจารณาจัดบรรยากาศต่อเนื่องกันไป จากที่พึงประสงค์ที่สุด มี 6 แบบ คือ แบบแจ่มใส แบบอิสระ แบบควบคุม แบบสนิทสนม แบบรวบอำนาจและแบบเข้มเขียบรรยากาศแต่ละแบบมีลักษณะเฉพาะแบบตามที่ ฮัลปีน (ชนิษฐา สุทธิปริษา, 2544, หน้า 22-24 อ้างอิงจาก Halpin, 1966, pp. 174-181) ได้อธิบายไว้ดังนี้

3.1 แบบแจ่มใส (open climate) เป็นบรรยากาศองค์การที่สมาชิกในกลุ่ม มีขวัญและกำลังใจดีมาก ข้าราชการครูมีความสามัคคี ช่วยเหลือการทำงานเป็นอย่างดี มีงานทำพอเหมาะกับความสามารถ จึงมีผลงานที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงาน การแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี มีความภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกในโรงเรียนแห่งนี้ พฤติกรรมผู้บริหารจะพบว่า ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีมีฐานะและบทบาทในการบริหารดี เป็นที่เคารพรัก และต้องการของข้าราชการครู ผู้บริหารปฏิบัติงานดีเด่นถือเป็นแบบอย่างที่ดีได้ นอกจากนี้ยังช่วยเหลือข้าราชการครูในการ

ปฏิบัติงานได้ โดยสะดวกผู้บริหารไม่ต้องออกคำสั่งหรือควบคุมเป็นพิเศษบ่อย ๆ เพราะข้าราชการครูมีระเบียบ วินัยดี มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารดี กฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นสำหรับการบริหารและควบคุมข้าราชการครูยังคงอยู่ แต่สามารถยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ ผู้บริหารไม่เน้นผลงานของข้าราชการครู แต่จะใช้วิธีสร้างลักษณะผู้นำให้ข้าราชการครูจนสามารถผลิตงานที่ดีและมีคุณภาพได้ง่ายดาย บรรยากาศแบบนี้เป็นแบบที่พึงประสงค์มากที่สุดและเป็นบรรยากาศที่ดีที่สุด

3.2 แบบอิสระ (autonomous climate) เป็นบรรยากาศที่มีลักษณะเด่นชัดตรงที่ผู้บริหารส่งเสริมให้ข้าราชการครูมีอิสระในการสร้างสัมพันธ์กันฉันมิตรมากกว่า มีความพึงพอใจที่ได้รับจากความสำเร็จของงาน ข้าราชการครูมีความสามารถและร่วมมือกันทำงานดี ผู้บริหารมีวิธีการ กฎเกณฑ์หรือระเบียบต่าง ๆ พร้อมจะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ทำให้ข้าราชการครูมีขวัญและกำลังใจดี แต่ไม่ดีเท่าบรรยากาศแบบแจ่มใส นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีความกรุณาปรานีและคอยช่วยเหลือข้าราชการครูในการปฏิบัติงานเป็นครั้งคราว โดยใช้วิธีการปฏิบัติงานหนักและสร้างแบบอย่างที่ดีในการทำงาน ผู้บริหารพยายามส่งเสริมสวัสดิภาพในการทำงานให้ข้าราชการครู พฤติกรรมของผู้บริหารในบรรยากาศแบบนี้ค่อนข้างจะเข้มงวดมากกว่าผู้บริหารในบรรยากาศแบบแจ่มใส

3.3 แบบควบคุม (controlled climate) เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารเน้นความสำเร็จของผลงานเป็นสำคัญ ผู้บริหารจะคอยควบคุม ตรวจสอบ ออกคำสั่งหรือนิเทศงานของข้าราชการครู โดยไม่มีเวลาสร้างความสัมพันธ์กันฉันมิตร แต่เนื่องจากมีผลงานที่ดีจึงทำให้ข้าราชการครูมีขวัญและกำลังใจดีกว่าระดับปกติเล็กน้อย ข้าราชการครูต้องร่วมมือกันทำงานตลอดเวลา ทำให้มีความสามัคคีในหมู่คณะ แต่ความสัมพันธ์กันฉันมิตรมีน้อย ผู้บริหารให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาน้อยแต่จะกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการทำงานให้ปฏิบัติตามตลอดเวลา ผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับข้าราชการครูน้อย เพราะมัวคำนึงถึงผลงานถือว่างานที่ทำต้องสำเร็จและใช้วิธีการของผู้บริหาร ไม่สนใจในความคิดเห็นและหลักการของผู้อื่นเลย ภาวะการนำเป็นของผู้บริหารมากกว่าเป็นของข้าราชการครู

3.4 แบบสนิทสนม (familiar climate) เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความสัมพันธ์กันฉันมิตร ผู้บริหารสนใจผลงานน้อย จึงไม่ออกคำสั่ง กฎเกณฑ์หรือนิเทศงาน ทำให้ข้าราชการครูขาดความสามัคคีในการทำงาน ข้าราชการครูไม่ค่อยมีงานทำแต่มีความสัมพันธ์ในด้านส่วนตัวดี ขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับปานกลาง เพราะได้จากความสัมพันธ์ฉันมิตรด้านเดียว โดยขาดความพึงพอใจในการทำงาน หรือความพึงพอใจในผลสำเร็จของงาน

ผู้บริหารจะบริหารงานอย่างหละหลวม ปล่อยปละละเลยการบริหารงานบุคลากร แต่พยายามแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูทุกคนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน ผู้บริหารให้ความเมตตากรุณา และไม่พยายามทำลายจิตใจของสมาชิก การประเมินผลงานหรือการสั่งการทั้งทางตรงและทางอ้อมมีน้อยมาก ข้าราชการครูจะคอยกระตุ้นให้ผู้บริหารทำหน้าที่ให้เข้มแข็งตลอดเวลา

3.5 แบบรวบอำนาจ (paternal climate) เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหาร บริหารงานโดยใช้วิธีการออกคำสั่งควบคุมตรวจตราและนิเทศการปฏิบัติงานของข้าราชการครูโดยใกล้ชิด ประดุจเงาตามตัว ผู้บริหารพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีมิตรภายในกลุ่มของข้าราชการครู แต่ความพยายามของผู้บริหารประสบความสำเร็จล้มเหลว เพราะข้าราชการครูไม่ยอมรับนับถือความรู้และความสัมพันธ์อันดีมิตรได้ เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถจะทำหน้าที่บริหารบุคลากรให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ ผู้บริหารรบกวนเวลาปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชามากกว่าที่จะอำนวยความสะดวกให้ ผลงานมีน้อย ขวัญและกำลังใจของข้าราชการครูเสียเพราะขาดทั้งความสัมพันธ์อันดีมิตรและความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้รู้ไปเสียหมดทุกอย่าง ทั้ง ๆ ที่บางเรื่องก็รู้เพียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ทำให้ข้าราชการครูเบื่อหน่ายและรำคาญในพฤติกรรมของผู้บริหารเป็นอย่างมาก

3.6 แบบซีมเซา (closed climate) เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหาร บริหารโดยขาดความรู้ ขาดบุคลิกภาพของผู้นำและไม่มีความสามารถในการบริหารบุคคล ข้าราชการครูเสียขวัญและกำลังใจในการทำงานเพราะขาดความสัมพันธ์กันอันดีมิตรและความภาคภูมิใจในผลงานมีน้อยมาก ข้าราชการครูขาดความสามัคคีในการทำงาน ผู้บริหารไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติและควบคุมโดยระบบคัดออก ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชามีน้อยมาก แต่พยายามตั้งกฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับให้ข้าราชการครูปฏิบัติตามอย่างปราศจากหลักการและเหตุผลเพราะผู้บริหารมุ่งสนองความพึงพอใจของตนเท่านั้น ผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีได้ให้ปรากฏแก่สายตาข้าราชการครูจึงทำให้ถูกมองว่าเป็นผู้บริหารจอมปลอม บรรยากาศแบบนี้เป็นบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์และต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วน

ประสิทธิผลของโรงเรียน

ความหมายของประสิทธิผล ประสิทธิผล (effectiveness) มีผู้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์การ และมุมมองของผู้เขียนหรือนักวิชาการ แต่ส่วนใหญ่จะมุ่งที่ผลสำเร็จของงาน หรือการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ภรณ์ กิริติบุตร (2529, หน้า 2) ได้เสนอแนวคิดของนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ในมุมมองเรื่องประสิทธิผลของ นักเศรษฐศาสตร์ได้มองความหมายขององค์การเป็นเรื่องเกี่ยวกับผลกำไร หรือผลประโยชน์จากการลงทุน (return of investment) นักวิทยาศาสตร์ได้มองประสิทธิผลในรูปของประสิทธิผลในแง่ของผลผลิตใหม่ ซึ่งอยู่ในรูปของประสิทธิภาพหรือปริมาณผลผลิตที่เป็นสินค้าและบริการ แต่นักสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ให้ความหมายของประสิทธิผลว่า หมายถึงคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งจะเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นการเน้นการบรรลุเป้าหมายขององค์การ

ธงชัย สันติวงษ์ (2535, หน้า 3) กล่าวว่า ประสิทธิผลเป็นการทำงานที่ได้ผล โดยสามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2536, หน้า 97) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง การที่องค์การสามารถดำเนินการจนบรรลุเป้าหมาย หรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536, หน้า 169) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลว่า ประสิทธิผลมีความสัมพันธ์กับผลงานที่องค์การพึงประสงค์ หรือหมายถึงความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานที่เป็นไปหรือบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การ ดังนั้นประสิทธิผล จึงหมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้นของงานนั้น จะต้องตอบสนองหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

เปรมสุริย์ เชื้อมทอง (2536, หน้า 9) กล่าวว่า ประสิทธิผล คือ ผลงานของกลุ่มซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นประสิทธิผลของโรงเรียน คือ ความสำเร็จของโรงเรียนที่สามารถทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ ทั้งนี้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงานเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้

กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 32-33) ได้ให้แนวคิดและความหมายของประสิทธิผลว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนไม่น่าจะหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

หรือความพึงพอใจในการทำงานเพียงอย่างเดียวหนึ่ง แต่ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียน ซึ่งจะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน

ฟิดเลอร์ (Fiedler, 1967, p. 9) กล่าวว่า ประสิทธิผล คือ การที่กลุ่มสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

บาร์นาร์ด (Barnard, 1968, p. 20) และ ลอว์เลส (Lawless, 1979, p. 32) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือหมายถึง ระดับการบรรลุความสำเร็จขององค์การ

ไชน์ (Schein, 1973, p. 118) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง สมรรถภาพ (capacity) ขององค์การที่จะอยู่รอด (survive) การปรับตัว (adapt) การดำรงสภาพ (maintain) และการเจริญเติบโต (growth) ไม่ว่าองค์การจะมีหน้าที่ใดจะต้องกระทำให้ลุล่วงไป

เบนนิส (McFarland, 1979, pp. 438-439 citing Bennis, 1971) กล่าวว่า ประสิทธิผลขององค์การ หมายถึง สมรรถนะขององค์การในการที่จะอยู่รอด ปรับตัว รักษาสภาพ และเติบโต ไม่ว่าองค์การนั้นจะมีที่จะต้องปฏิบัติประการใด

มอร์เฟต และคนอื่น ๆ (Morphet et al., 1982, pp. 93-97) ได้กล่าวว่าประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้สำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้นำได้ใช้ความสามารถจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มาทำงานอย่างเสียสละขณะเดียวกันผู้นำก็ทำหน้าที่ประสานงานให้งานด้านการจัดการศึกษาให้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด

ฮอย และ มิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 51) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารการศึกษาสามารถใช้ภาวะผู้นำเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดการศึกษา ทำให้ครูและนักเรียนเกิดความพึงพอใจเป็นผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และได้รวบรวมความคิดของนักศึกษามากำหนดเป็นตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับได้ และสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การให้คำจำกัดความของคำว่า ประสิทธิภาพนั้นมีความหมายแตกต่างกันไปตามภารกิจและความคาดหวัง หรือความพึงพอใจ

และความต้องการขององค์กรนั้น ๆ แต่โดยภาพรวมแล้วพอจะสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลงานขององค์กรที่สามารถดำเนินการบรรลุตามแผนงานขององค์กรนั้น ๆ ในทำนองเดียวกัน ประสิทธิภาพของโรงเรียน จึงหมายถึง ความสามารถของโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมี คุณภาพด้านการศึกษาและมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโรงเรียน และตรงตามความต้องการ ของสังคม

การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน การประเมินประสิทธิผลโดยทั่วไป เป็นการวัด เพื่อดูความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและผลการปฏิบัติ ถ้ามีความแตกต่างกันน้อยก็จะมี ประสิทธิภาพมาก แต่ถ้ามีความแตกต่างมากจะมีประสิทธิผลน้อย หรืออาจจะดูความสอดคล้อง ระหว่างผลผลิต (outputs) กับเป้าหมายที่ได้ระบุไว้ (Dejnozka, 1983, p. 58) สิ่งที่สำคัญที่ทำให้ มีการประเมินประสิทธิผลขององค์กรหรือโรงเรียนก็เพื่อระดับประสิทธิผล และนำผลที่ได้จาก การประเมินไปปรับปรุงงานให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดและเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ บริหารของผู้บริหาร และเพื่อทราบว่าการนั้นบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด (Seldin, 1988, p. 24)

การประเมินประสิทธิผลขององค์กรสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 แนวทาง (ภรณ์ กิริติบุตร, 2529, หน้า 185-187) คือ

1. การวัดประสิทธิผลขององค์กรโดยใช้ตัวบ่งชี้เดียว (single criterion measures of effectiveness) เป็นการพิจารณาว่าองค์กรจะมีประสิทธิผลหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับผลที่ได้รับว่า บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือไม่ หรือการใช้เป้าหมายขององค์กรเป็นเกณฑ์ ซึ่งเป็นการใช้ หลักเกณฑ์อันใดอันหนึ่งในการประเมินประสิทธิผลขององค์กร เช่น วัดความสามารถใน การผลิต วัดจากผลกำไร

2. การประเมินประสิทธิผลในแง่ของระบบ – ทรัพยากร (the system resource model of organization effectiveness) เป็นการประเมินโดยพิจารณาความสามารถของ องค์กรในการแสวงหาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรที่ต้องการ อันจะ ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นการเน้นที่ปัจจัยตัวป้อนเข้า (inputs) มากกว่าผลผลิต (outputs)

3. การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายเกณฑ์ (the multiple criteria of effectiveness) เป็นการวิเคราะห์ประสิทธิผลองค์กรโดยใช้เกณฑ์หลายอย่างในการวัด ประเมินผล ซึ่งพิจารณาจากตัวแปรหลักที่อาจมีผลต่อความสำเร็จขององค์กรและพยายามแสดง ให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน แคพลี (ภรณ์ กิริติบุตร, 2529, หน้า 59 อ้างอิงจาก

Caplow, 1964, pp. 119-124) โดยแคพลู เสนอว่าประสิทธิผลขององค์การควรวัดจากตัวแปร 4 ตัวด้วยกัน คือ 1) ความมั่นคง หมายถึง ความสามารถในการรักษาโครงสร้างขององค์การไว้ 2) ความผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน 3) ความสมัครใจ หมายถึง ความสามารถในการจัดให้มีความพึงพอใจสำหรับสมาชิก 4) ความสำเร็จ

มอทท์ (Mott, 1972, p. 9) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลประสิทธิผลขององค์การ โดยพิจารณาจาก 1) ปริมาณและคุณภาพของผลผลิต 2) ประสิทธิภาพ 3) ความสามารถในการปรับตัว 4) ความสามารถในการยืดหยุ่น

กิบสัน และคนอื่น ๆ (Gibson et al., 1979, p. 27) ที่ได้ทำการศึกษาและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยใช้เกณฑ์หลายเกณฑ์เช่นกัน คือ 1) ความสามารถในการผลิต 2) ประสิทธิภาพ 3) ความพึงพอใจ 4) ความสามารถในการปรับตัว 5) การพัฒนาและการอยู่รอด

ฮอย และมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, pp. 384-397) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินประสิทธิผลขององค์การโดยพิจารณาจาก 1) ความสามารถในการปรับเปลี่ยน 2) การบรรลุเป้าหมาย 3) ความพึงพอใจในการทำงาน 4) ความสนใจในชีวิต

เครื่องมือวัดประสิทธิผลของโรงเรียน จากแนวความคิดของการประเมินประสิทธิผลขององค์การ จะเห็นได้ว่าการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน ควรพิจารณาประสิทธิผลโดยใช้เกณฑ์หลายอย่าง (multiple criteria) เพราะการประเมินโดยใช้เกณฑ์เดียว เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่สามารถที่จะแสดงถึงประสิทธิผลของโรงเรียนได้ทั้งหมด (Hoy & Miskel, 1991, p. 381) แต่การที่จะใช้เกณฑ์ใดในการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนนั้น ควรคำนึงถึงความเหมาะสม ทั้งนี้เพราะเกณฑ์วัดมีหลายประเภท เกณฑ์บางอย่างเหมาะสมที่จะใช้วัดเฉพาะองค์การอย่างหนึ่ง แต่เกณฑ์อีกอย่างหนึ่งจะใช้วัดได้เหมาะสมในเวลาหนึ่ง และไม่สามารถใช้วัดได้ในอีกเวลาและองค์การอื่นก็ได้ เพราะองค์การโดยทั่วไปนั้นมักมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากกว่าหนึ่งประการ (Steers, 1977, pp. 54-57)

ดังนั้น การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดและเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลของ ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 398 citing Mott, 1972) เพราะประกอบด้วยเกณฑ์หลายอย่างในการพิจารณาประสิทธิผล โดยผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวัดประสิทธิผลของโรงเรียนจากดัชนีการรับรู้ประสิทธิผลของโรงเรียน เรียกว่า IPOE (the index of perceived organizational effectiveness) ของมิสเกลและคนอื่น ๆ (Miskel et al., 1983, p. 55) ซึ่งได้พัฒนามาจากเครื่องมือวัดประสิทธิผลของมอทท์ (Hoy & Ferguson, 1985, pp.127-131) และ

ปรับปรุงเครื่องมือวัดประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 278-281) เครื่องมือวัดประสิทธิผลของกมลวรรณ ชัยวานิชศิริ มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่ครอบคลุมประสิทธิผลของโรงเรียนใน 4 ด้าน คือ

1. ความสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึงปริมาณและคุณภาพของนักเรียน ประสิทธิภาพของโรงเรียนที่สร้างความเชื่อมั่นได้สูง โดยวัดความนิยมจากชุมชน และผู้ปกครองนักเรียนประการหนึ่ง ได้แก่ โรงเรียนมีนักเรียนเข้าเรียนมีปริมาณมาก และคุณภาพการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์สูง โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสามารถในการศึกษาต่อในสถานบันชั้นสูงได้เป็นจำนวนมาก โรงเรียนที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพสูงดังกล่าวนี้จะได้แก่ โรงเรียนในเมือง โรงเรียนระดับจังหวัดที่มีชื่อเสียง โรงเรียนที่มีความพร้อมทั้งด้านปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ อาคารสถานที่ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมเหมาะสม ปัจจัยด้านการเงินคล่องตัวสามารถในการจัดซื้อ จัดจ้าง และการเบิกจ่ายได้อย่างสะดวก มีบุคลากรคือ ครูผู้สอนที่มีคุณภาพ ตลอดจนการบริหารจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพ เรื่องคุณภาพของนักเรียนนั้นส่วนใหญ่จะดูที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นเกณฑ์ชี้วัดเพียงประการเดียว ซึ่งเป็นความเข้าใจผิด ควรจะพิจารณาถึงส่วนต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจของนักเรียน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนาและความคาดหวังต่าง ๆ รวมทั้งการประพฤติปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สังคมคาดหวัง และมีความต้องการอย่างมาก (Hoy & Miskel, 1991, p. 382 citing Mott, 1972, p. 133) จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณภาพที่เกิดกับผู้เรียน นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการศึกษาเล่าเรียน มีความรู้ความสามารถทางวิชาการอย่างยอดเยี่ยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ สูง เป็นที่น่าพอใจ แล้วยังมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมต่าง ๆ ที่พึงปรารถนา ให้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ประกอบต่าง ๆ ในการสร้างเสริมประสิทธิผลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของนักเรียนนั้น นอกจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ อาคารสถานที่ที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม วัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอและทันสมัยต่อการเรียนการสอนแล้ว บุคลากรที่สำคัญได้แก่ ผู้บริหาร และครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อประสิทธิผลของโรงเรียน หากผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมองเห็นความสำคัญของงานวิชาการในโรงเรียนอย่างแท้จริง หาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพได้มาตรฐานและเป็นไปตามความคาดหวังของผู้ปกครอง และ

ชุมชน สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล ครูอาจารย์รับบทบาทหน้าที่ของตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถของตนอยู่เสมอ วางแผนพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม โดยยึดกระบวนการและผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงพฤติกรรมการสอนให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความเจริญทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ แล้ว เป็นที่เชื่อว่าโรงเรียนนั้นจะบรรลุวัตถุประสงค์ เกิดประสิทธิผลในด้านปริมาณและคุณภาพของผู้เรียน

สรุปได้ว่า ความสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานในโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอน จนทำให้นักเรียนในโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง มีความคิดเห็นท่าทีความรู้สึก หรือพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับการศึกษาแสดงออกในทางที่ดีงามสมเหตุสมผล และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม การศึกษานอกจากจะสร้างเสริมความเจริญให้บุคคลทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายให้มีความสมบูรณ์แข็งแรง พัฒนาการส่วนต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวัย ด้านสติปัญญามีความรู้รู้ไม่เรียน รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและมีความคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้านสังคม สามารถนำความรู้ความสามารถและทักษะอันจำเป็นนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเป็นสุข และด้านจิตใจ รู้จักเหตุผล มีวินัย คุณธรรม จริยธรรมอย่างเหมาะสมและดีงามแล้ว ทัศนคติทางบวกจะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากผู้ได้รับการศึกษารอบด้านทั้ง 4 ด้านดังกล่าวแล้ว ผู้มีทัศนคติทางบวกจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกและแสดงออกซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นที่พึงประสงค์ของสังคมโดยส่วนรวม มีจิตใจกว้างขวาง ไม่ทำตนต่อต้าน มีความมั่นคงทางจิตใจ มีเหตุผลยอมรับกฎกติกาของสังคมที่ได้กำหนดขึ้น และปฏิบัติด้วยความจริงใจ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ยอมรับและเคารพความคิดเห็นของส่วนรวม เห็นความสำคัญและคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นผู้ที่มีความสามารถควบคุมจิตใจและมีวินัยในตนเอง อดกลั้น และเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม รู้จักเชื่อฟังเชื่อฟังและมีความเชื่ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ตลอดจนสามารถดำเนินการอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ความสามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการอบรมนักเรียนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย รู้จักพัฒนาตนเอง และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

3. ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ในองค์การต่าง ๆ จะประกอบด้วย “คน” และ “งาน” โรงเรียนซึ่งเป็นองค์การทางการศึกษาก็เช่นเดียวกันย่อมประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ครู อาจารย์ นักเรียน และนักการภารโรงโรงเรียน ทำให้เกิดการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์ การจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลนั้น โรงเรียนจะต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนจะต้องสอดคล้องและทันสมัยทันกับความเจริญก้าวหน้า และความเปลี่ยนแปลงนโยบายของโรงเรียนไม่ควรยึดตายตัวจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้จะทำให้ล้าสมัย ในขณะเดียวกันจะต้องสามารถปรับตัวให้ทันสมัยทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการเรียนการสอน ควรมีนวัตกรรมและสื่อการสอนใหม่ ๆ มีการค้นคว้าและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การสอนอย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด ร่มรื่น เพื่อให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ และเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูจะต้องมีบทบาทสำคัญต่อการปรับตัวไม่หยุดนิ่ง ต้องพยายามปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์การ รูปแบบการบริหารงานและการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีความคล่องตัวต่อการปฏิบัติ ผู้บริหารและครูต้องเป็นนักพัฒนา มีความริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีความรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นั้นจะต้องมีเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสม ครูต้องสร้างกระบวนการและวิธีการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งเนื้อหาวิชาและคุณธรรมจริยธรรม มากกว่าที่จะบอกความรู้หรือสอนหนังสือแบบธรรมดา เพราะวิธีการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนจะเป็นวิธีการที่ติดตัวนักเรียนซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้ต่อการประกอบอาชีพและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ความสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานด้านการเรียนการสอน การปรับหลักสูตร เพื่อให้โรงเรียนก้าวหน้าทันกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

4. ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี การที่โรงเรียนจะมีประสิทธิผลนั้น ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน เพราะโรงเรียนประกอบด้วยคนหลายกลุ่มหลายฝ่ายในการทำงานร่วมกัน ความขัดแย้งทางความคิดย่อมเกิดขึ้นได้ (Glickman, 1990, p. 308) ทั้งนี้เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีความคิด ค่านิยม ความต้องการ และเป้าหมายต่างกัน ซึ่งที่จริงปัญหาความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ดี ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Northcraft & Neale, 1990, p. 213) แต่ผู้บริหารโรงเรียนต้องสามารถบริหารความขัดแย้งให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมที่จะมีผลดีต่อการพัฒนางาน เพราะว่าหากมีความขัดแย้งมากเกินไป จะทำ

ให้เกิดความไม่ไว้วางใจ ขาดความร่วมมือในการทำงาน ทำลายความสามัคคีกันที่กลมเกลียว สร้างความเป็นศัตรู และนำไปสู่การลดประสิทธิภาพในการทำงานและการลาออกจากการงานได้ ซึ่งย่อมมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในการที่จะแก้ปัญหาให้เกิดประโยชน์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการแก้ปัญหาของผู้บริหาร

สรุปได้ว่า ความสามารถแก้ปัญหาภายในโรงเรียนได้เป็นอย่างดี หมายถึง ความสามารถในการดำเนินการสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอน การปกครองนักเรียนและงานรับผิดชอบอื่น ๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้จนบรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

วิธีการประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน วิธีประเมินผลงานหรือประสิทธิผลของงาน มีหลายประการ อาจสรุปได้ 3 กลุ่ม (ธงชัย สันติวงษ์, 2535, หน้า 202-213) ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นวิธีการที่ใช้ในการประเมินผลเฉพาะบุคคลแต่ละบุคคล ใช้ประเมินผู้ที่ต้องการประเมินทีละคน โดยแยกกันในแต่ละครั้งและไม่นำไปเปรียบเทียบโดยตรงทันทีกับผู้ที่ต้องการประเมิน ซึ่งวิธีการประเมินนี้ แบ่งเป็น 7 วิธีดังนี้

1. วิธีประเมินตามขีดขนาดหรือมาตรา (graphic rating scale) เป็นวิธีที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน และเป็นเทคนิคที่เก่าแก่มาก การประเมินจะทำโดยผู้ประเมินให้ความเห็นด้วยการขีดเครื่องหมายตามแบบฟอร์มที่กำหนดจากมากไปหาน้อย

2. วิธีการประเมินแบบบังคับเลือก (force choice) ผู้ประเมินจะต้องพิจารณาเลือกเฉพาะชุดข้อความที่ระบุไว้ให้เลือกเกี่ยวกับตัวผู้ถูกประเมิน โดยข้อความจะถูกจัดให้เป็นกลุ่มและผู้ประเมินจะต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกข้อความที่กำหนด โดยดูว่าอันใดเหมาะสมที่สุดที่จะใช้วัดความมีประสิทธิภาพของงาน

3. วิธีประเมินโดยเขียนคำบรรยาย (essay evaluation) ผู้ประเมินจะต้องบรรยายถึงจุดแข็งและจุดอ่อน เกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ถูกประเมิน ส่วนใหญ่มักจะใช้เพื่อประกอบการประเมินคู่กับมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

4. วิธีการประเมินการบริหารตามเป้าหมาย (management by objectives) เป็นวิธีที่ใช้ประเมินตัวบุคคลโดยผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินจะร่วมกันกำหนดเป้าหมายของงานไว้ล่วงหน้าและผู้ถูกประเมินจะพยายามทำให้สำเร็จภายในเวลาที่กำหนด เมื่อถึงขั้นประเมินผล ทั้งผู้ประเมินและผู้ถูกประเมินจะร่วมกันพิจารณาถึงระดับความสำเร็จของงานตามเป้าหมายที่กำหนด

5. วิธีประเมินเหตุการณ์สำคัญ (critical incident technique) ผู้ชำนาญการด้านบริหารงานบุคคล และหัวหน้าจะเตรียมข้อความที่บ่งบอกพฤติกรรมของผู้ถูกประเมินทั้งในแง่ดีที่สุดและเลวที่สุด ข้อความเหล่านี้จะจัดเป็นกลุ่มแตกต่างกันไปแต่ละงาน มีการพัฒนาและจัดประเภทข้อมูลและเหตุการณ์สำคัญ ผู้ประเมินจะนำแบบฟอร์มนี้ไปวัดผู้ถูกประเมิน ผู้ถูกประเมินจะทำการบันทึกเหตุการณ์ครั้งที่ดีที่ผู้ถูกประเมินปฏิบัติได้ตามประเภทที่จัดไว้ วิธีนี้หัวหน้างานมักจะเป็นคนประเมินเองมากกว่าจะร่วมกับผู้ถูกประเมิน

6. วิธีประเมินด้วยการขีดเครื่องหมาย (checklist or weighted checklist) ผู้ประเมินจะเตรียมรายการที่เป็นหัวข้อเรื่อง (checklist) เรียงลำดับเป็นชุดคุณศัพท์หรือคำบรรยายความ ข้อความที่แสดงถึงควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นการให้น้ำหนักในแต่ละข้อเท่า ๆ กัน และผู้ประเมินจะใส่เครื่องหมายสำหรับรายการหรือข้อความแต่ละข้อ แต่หากไม่มีก็ปล่อยว่างไม่ทำเครื่องหมาย

7. วิธีการประเมินพฤติกรรมการทำงานตามขีดขนาดหรือมาตรา (behaviorally anchored rating scales) โดยประเมินประสิทธิภาพของงาน จากผู้บังคับบัญชาอื่นที่ไม่ได้เป็นผู้เขียนคำบรรยายเกี่ยวกับแง่ดีหรือไม่ดีของการทำงานได้ประเมินข้อความเหล่านั้นจากมาตราส่วน (scale) ที่นำมาจัดกลุ่มเป็นประเภท ๆ เช่นเดียวกับวิธีขีดเครื่องหมาย (weighted checklist) โดยวิธีนี้คล้ายกับวิธีประเมินเหตุการณ์สำคัญ (graphic rating scale) ที่นำมาใช้กับผู้ถูกประเมิน แตต่างกันตรงที่มาตราส่วน (scale) ที่จะยึดข้อความบรรยายเกี่ยวกับลักษณะที่สังเกตเห็นได้จากพฤติกรรมที่ต้องการวัด

กลุ่มที่สอง วิธีการประเมินที่ใช้กับคนหลาย ๆ คน พร้อม ๆ กัน วิธีนี้จะประเมินผู้ถูกประเมินพร้อมกันหลาย ๆ คน โดยเปรียบเทียบกับผู้ถูกประเมินอื่น ๆ ในครั้งเดียวกัน วิธีนี้แบ่งออกเป็น 3 วิธีด้วยกัน คือ

1. วิธีการจัดลำดับที่ (ranking) เป็นวิธีที่ผู้ทำการประเมินจะกำหนดว่าผู้ถูกประเมินผู้ใดทำงานดีที่สุด โดยเรียงลำดับจากดีที่สุดไปถึงไม่ดีที่สุด

2. วิธีเปรียบเทียบเป็นคู่ ๆ (paired comparison) วิธีนี้จะเป็นการประเมินบุคคลใดบุคคลหนึ่งก่อน หลังจากนั้น จะเปรียบเทียบบุคคลอื่นกับบุคคลนี้โดยเปรียบเทียบกันไปเรื่อย ๆ จนหมดทุกคน

3. วิธีวัดโดยการกำหนดขอบเขตของการกระจาย (forced distribution) วิธีนี้ผู้ประเมินจะให้เกรดตามโค้ง (curve) ประเมิน ผู้ถูกประเมินภายในกรอบของการกระจายที่ได้กำหนดไว้แล้ว

กลุ่มที่สาม วิธีประเมินวิธีอื่น ๆ มี 2 วิธี คือ

1. วิธีทดสอบผลงาน (performance test) เป็นวิธีการออกแบบทดสอบผลการปฏิบัติงานเพื่อนำมาให้ทดสอบประเมินผล แล้วติดตามประเมินว่ามีผลงานดี เลว อย่างไร
2. วิธีการประมวลผลงานรอบด้าน (field review technique) เป็นวิธีการที่ใช้ผู้ประเมินจากภายนอก โดยผู้ถูกประเมินและผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกประเมินจะต้องตอบคำถามปากเปล่าต่อผู้มาตรวจหรือผู้ประเมินจากภายนอก

ดังนั้นวิธีประเมินประสิทธิผลนั้นมีหลายวิธี ควรเลือกใช้วิธีที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการวัด ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการประเมินประสิทธิผลของงานตามแบบวิธีการประเมินตามขีดขนาด หรือมาตรา โดยผู้ประเมินให้ความเห็นด้วยการขีดเครื่องหมายตามแบบฟอร์มที่กำหนดจากมากไปหาน้อย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

การจัดการศึกษานับตั้งแต่หน่วยงานระดับกระทรวง กรม กอง ต่างมีความมุ่งหวังที่จะให้การจัดการศึกษาของชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ เพื่อให้คนในชาติได้รับการศึกษา เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความประพฤติอย่างเหมาะสม มีจริยธรรมที่ดีงาม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โรงเรียนในฐานะหน่วยปฏิบัติการในการผลิตคนเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าว จึงเห็นความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยการท้าววิจัยในชั้นเรียน ซึ่ง ส.วาสนา ประวาลพฤกษ์ (2541, หน้า 98) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเกิดจากความต้องการที่จะพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนให้เกิดผลกับผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น และมีคุณค่ามากขึ้น สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544, หน้า 33) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนสามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านปัญญา อารมณ์ สังคม และร่างกาย และชัยพจน์ รั้งาม (2535, หน้า 69-70) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียนว่ามีคุณค่าและความสำคัญต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทางการศึกษา ซึ่งจะก่อประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงานทางการศึกษา สอดคล้องกับ ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2543, หน้า 7) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์หลายประการทั้งตัวนักเรียน ครู และโรงเรียน และสอดคล้องกับ ชชาติรี เกิดธรรม (2544, หน้า 20) กล่าวว่าผลของการวิจัยในชั้นเรียนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครู ผู้เรียน และเป็นข้อมูลในการปรับปรุง

การบริหารให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่ง ฮอยและมิสเกล (Hoy & Miskel, 1991, p. 51) สรุปว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนพิจารณาได้จากตัวบ่งชี้ 4 ประการ คือ การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่บีบบังคับได้ และสามารถในการแก้ปัญหาในโรงเรียนได้อย่างดี

จากแนวความคิดดังกล่าว จะเห็นว่าการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลนั้น การวิจัยในชั้นเรียนมีส่วนที่จะช่วยให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิผลที่สูงขึ้น

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ขนาดของโรงเรียน โรงเรียนถือเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษา โดยกระจายอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ โรงเรียนมีขนาดต่างกันโดยขึ้นกับจำนวนนักเรียน หากนักเรียนมีจำนวนมากจะทำให้ขนาดของโรงเรียนใหญ่ และหากนักเรียนมีจำนวนน้อยจะทำให้ขนาดโรงเรียนเล็ก โดยขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นองค์ประกอบของประสิทธิภาพของโรงเรียน (Hoy & Miskel, 1991, p. 373) ส่วนภิญโญ สาธร (2523, หน้า 339) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนเพียงใดขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนขนาดใหญ่การบริหารงานก็ค่อนข้างซับซ้อน เพราะมีจำนวนนักเรียนมาก ครูมาก บุคลากรอื่น ๆ ก็มาก เครื่องมือ เครื่องใช้ในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น และจากการวิจัยของ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, หน้า 224) ได้ศึกษาพบว่าขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรย่อยในปัจจัยด้านโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย สันติวงษ์ (2534, หน้า 194) กล่าวว่า ขนาดขององค์การมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานภายในองค์กรนั้นประสบความสำเร็จได้มากหรือน้อยเมื่อองค์การมีขนาดใหญ่ขึ้น กิจกรรมในองค์กรก็จะมีมากขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพขององค์การต่าง ๆ ที่จัดไว้อาจลดต่ำลง ตลอดจนทรัพยากรบุคคลที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรก็เปลี่ยนแปลงด้วย

ประสบการณ์ทางการสอน การจัดการเรียนการสอนของครูจะมีประสิทธิภาพขึ้นกับความรู้ ความสามารถ และความพร้อมของสถานศึกษาแล้ว ยังขึ้นกับประสบการณ์ของครูด้วย ทั้งนี้ประสบการณ์ของครูทำให้เกิดทักษะในการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ และการวัดผล ประเมินผล ซึ่ง บัณฑิต อินทรีน (2526, หน้า 1) กล่าวว่า ประสบการณ์ของบุคคลมีความ

สัมพันธ์กับการวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ผูกทักษะและสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้เรียน และการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ จรรยา สุวรรณทัต และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2531, หน้า 52) กล่าวว่า สถิติปัญญาของบุคคล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหนทางที่ศักยภาพทางสมองของบุคคลนั้นจะได้รับการขยายให้ดีขึ้น สูงขึ้นตามประสบการณ์ และโอกาสที่บุคคลนั้นจะได้รับในเวลาต่อมาอีกด้วย และกันยา สุวรรณแสง (2536, หน้า 81) กล่าวว่า ประสบการณ์และการเรียนรู้ของแต่ละคน ทั้งสองอย่างนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด แยกออกจากกันไม่ได้ ประสบการณ์เป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และในเวลาเดียวกันนั้นผลจากการเรียนรู้ทำให้คนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ แต่ต้องอาศัยการจัดประสบการณ์ที่ดีจึงจะทำให้คนได้เรียนรู้เป็นผลสำเร็จ แต่ทุกคนไม่ได้รับประสบการณ์ที่เท่าเทียมกันสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกันจึงมีโอกาสรู้ต่างกัน ฉะนั้นคนเราจึงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจมาพร พิพัฒน์วงศ์ (2540, หน้า 127) พบว่าข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยกับข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์มาก มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานตามเกณฑ์การสร้างคุณภาพชีวิตการทำงาน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน โดยข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานน้อยกว่าข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสบการณ์มาก และ รสริน เทียวแสง (2542, หน้า ๙) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนน้อยมีปัญหาการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ทางการสอนมาก

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และพฤติกรรมของคนแตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ในการสอนมีผลต่อความคิดเห็น ทัศนคติ เจตคติ ที่มีผลต่อการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้โดยอาศัยเวลาหรือประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มา ดังนั้นขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการสอนเป็นตัวแปรที่น่าสนใจ จึงนำมาศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน

งานวิจัยในประเทศ ศุภโชค ปิยะสันต์ (2539, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านปัจจัย

เกี่ยวกับตัวครูผู้วิจัย ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบบริหาร ปัจจัยด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการทำวิจัยและปัจจัยด้านบริบทของการทำวิจัย รวมทั้งศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษา โดยทำการศึกษาจากครูผู้ทำวิจัยจำนวน 29 คน ครูที่ไม่ทำวิจัยจำนวน 40 คน ผู้บริหารหรือครูฝ่ายวิชาการจำนวน 15 คน และบุคคลที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยแก่ครูประถมศึกษาจำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและให้แบบสอบถามข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล แล้วเปรียบเทียบเชิงอุปนัยเพื่อหาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทั้ง 4 เกี่ยวกับการทำวิจัยของครูโดยมีรายละเอียด คือ

1. ปัจจัยด้านตัวครูผู้วิจัย พบว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ การเป็นผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความเป็นนักวิชาการ มีแรงจูงใจจากเกียรติยศชื่อเสียง และการเลื่อนขั้นเงินเดือนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการวิจัย มีความรู้ในระเบียบวิธีวิจัย มีความพร้อมทางสภาพความเป็นอยู่และงานที่ปฏิบัติ และเป็นผู้มีความพร้อมในด้านสุขภาพร่างกาย

2. ปัจจัยด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการทำวิจัย ได้แก่ องค์ประกอบด้านเงินทุนในการทำวิจัย เวลา ที่ปรึกษา แหล่งค้นคว้าข้อมูล เอกสาร และคุณสมบัติตามระเบียบของทางราชการ

3. ปัจจัยด้านโครงสร้างและระบบบริหาร ได้แก่ ได้รับการส่งเสริมจากสำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และการส่งเสริมจากทางโรงเรียนอย่างเหมาะสม

4. ปัจจัยด้านบริบทของการทำวิจัย ได้แก่ การมีสภาพแวดล้อมทางวิชาการ การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน และภาวะที่มีความต้องการใช้งานวิจัย

ลัดดา กองคำ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2540 โดยให้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและครูจำนวน 330 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพการวิจัย

1.1 ด้านการดำเนินการพบว่า โรงเรียนส่วนมากมีนโยบายส่งเสริมให้ครูนำผล

การวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า ครูส่วนมากมีการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยจากการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยและผู้บริหารให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการให้ขวัญกำลังใจ ปัญหาทั่วไปของครูที่มีผลต่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่ครูส่วนมากพบเกี่ยวกับตัวนักเรียนในชั้นเรียน คือ นักเรียนไม่สนใจการเรียน ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย ครูไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนมากพัฒนาการเรียนการสอนโดยการสังเกตสภาพปัญหา และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่ครูนำมาทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนมาก คือ ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน และเทคนิคการสอน วิธีการที่ครูใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนส่วนมาก คือวิธีการวิจัยเชิงทดลองและครูแก้ปัญหการทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนมากปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3 ด้านงบประมาณ พบว่า ครูส่วนมากใช้ทุนส่วนตัวในการทำวิจัย

1.4 ด้านวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล พบว่า โรงเรียนส่วนมากมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำวิจัยให้แก่ครู และแหล่งข้อมูลที่ครูศึกษาเพื่อการทำวิจัยนั้น ส่วนมากศึกษาจากตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสารที่เกี่ยวข้อง

2. ปัญหาและความต้องการ พบว่า โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง แต่ที่พบว่ามีปัญหามาก 2 อันดับ คือ เรื่องการดำเนินการวิจัย วัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยในโรงเรียนมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการดำเนินการวิจัย งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัย

3. ผู้บริหารมีบทบาทต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ระดับปานกลาง โดยส่งเสริมมากที่สุด คือ การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านที่ส่งเสริมน้อยที่สุด คือ การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

เดชา พูลวงศ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนของครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการสอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนค่าที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ .96 ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยคะแนนเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนของครูปฏิบัติการสอน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองจันทบุรี

จังหวัดจันทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามวุฒิทางการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีกับสูงกว่าปริญญาตรี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกรายด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและด้านการออกแบบสร้างนวัตกรรม และการวางแผน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการทดลองใช้นวัตกรรมและด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อยกับประสบการณ์มาก โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ดร.ณี อาจบุรู (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์มีความเข้าใจ และความต้องการความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนใหญ่ครูผู้สอนมีความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน เกี่ยวกับเรื่อง แนวทางในการเขียนรายงานการวิจัย กระบวนการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา หลักการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล และความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล และครูผู้สอนมีความต้องการความรู้ด้านสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลการเขียนรายงานการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศองค์การ

งานวิจัยในประเทศ ณรงค์ รักเดช (2530, หน้า 48-53) ได้ใช้แบบสอบถาม OCDQ วัดบรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า บรรยากาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่เป็นบรรยากาศแบบเข้มเข้ และพบว่าพฤติกรรมของครูในมิติขาดความสามัคคีและมิติอุปสรรคในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในโรงเรียนขนาดเล็กแต่คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมของครูในมิติขวัญและมิติสัมพันธ์ของโรงเรียนขนาดเล็กสูงกว่าในโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่

อินทศักดิ์ เทียมเสวต (2536, หน้า 64-65) ได้ใช้แบบสอบถาม OCDQ วัดบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกตามสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง อำเภอป่า และกิ่งอำเภอปางมะผ้า มีแนวโน้มของบรรยากาศองค์การเป็นแบบควบคุม ส่วนอำเภอขุนยวมมีแนวโน้มของบรรยากาศองค์การเป็นแบบสนิหลวม และกิ่งอำเภอสบเมย มีแนวโน้มของบรรยากาศองค์การเป็นแบบรวมอำนาจ

ทัตพร ราชภูริณิม (2538, หน้า 65) ได้ใช้แบบสอบถาม OCDQ วัดบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเมืองพิทยา จำแนกตามเพศ พนักงานชายและพนักงาน

หญิง จำแนกตามประสบการณ์ พนักงานที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป เป็นแบบรวบอำนาจ

ขนิษฐา สุทธิปรีชา (2544, หน้า 9) ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีบรรยากาศเป็นแบบแจ่มใส

งานวิจัยในต่างประเทศ

อัลปิน และครอฟท์ ได้สร้างแบบสอบถามวัดบรรยากาศองค์การ (OCDQ) ขึ้นในปี ค.ศ. 1963 แล้วต่อมาในปี ค.ศ. 1966 ครีเซอร์ (Creaser, 1966, pp. 2309-2310-A) ก็ใช้แบบสอบถามวัดบรรยากาศองค์การ (OCDQ) ศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียน โดยถามผู้ปกครองและครู พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีส่วนสัมพันธ์กับบรรยากาศของโรงเรียน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แมคเลียด (McLeod, 1969, p. 2298-A) ที่ใช้แบบสอบถาม OCDQ ถามครูในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษาแถบซานเมืองรัฐโคโลราโด สหรัฐอเมริกา พบว่า โรงเรียนที่มีครูจำนวนน้อยมีบรรยากาศแบบแจ่มใส โรงเรียนที่มีครูจำนวนมากมีบรรยากาศซึมเศร้า นอกจากนี้แมคเลียดยังพบว่า ครูใหญ่เพศหญิงมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดบรรยากาศแบบแจ่มใสมากกว่าครูใหญ่เพศชาย และครูใหญ่ที่มีประสบการณ์มาก่อนระหว่าง 6 ปี และ 7 ปีขึ้นไป จะทำให้โรงเรียนนั้นมีบรรยากาศแบบแจ่มใส

แทนเนอร์ (Tanner, 1976, p.3541-A) ได้ทำการศึกษาบรรยากาศองค์การของโรงเรียนโดยใช้แบบสอบถาม OCDQ โดยสอบถามครูในโรงเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษาของเมืองดีทรอยด์ รวม 9 เขต จำนวนครู 826 คน แยกเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 9 โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น 9 โรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษา 7 โรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาที่มีบรรยากาศแบบแจ่มใส โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมีบรรยากาศสนิทสนม แต่โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจะมีบรรยากาศแบบซึมเศร้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน

งานวิจัยในประเทศ กมลวรรณ ชัยวานิชศิริ (2536, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 230 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร 230 คน และครูผู้สอน 981 คน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่มีผู้บริหารดำรงตำแหน่งทางการบริหารแตกต่างกัน มีประสิทธิผลไม่แตกต่างกัน แต่ประสิทธิผลของโรงเรียนจะแปรปรวนไปตามวุฒิทางการศึกษาของครูใหญ่ และประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันตามขนาด ประเภทและที่ตั้ง

วรรณรัตน์ จันทรภัทร (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความแปลกแยกในการทำงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ในเขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนเมื่อแยกตามขนาดโรงเรียนจะมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อแยกตามประสบการณ์ทางการสอนจะไม่แตกต่างกัน

วันชัย นพรัตน์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ในเขตการศึกษา 12 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ตามการรับรู้ของหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนก ตามขนาดโรงเรียน ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง และเมื่อจำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของหัวหน้ากลุ่มประสบการณ์ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน น้อย อยู่ในระดับมาก และผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมาก อยู่ในระดับปานกลาง

วัฒนา พวงสวัสดิ์ (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการสร้างทีมงานที่สัมพันธ์กับ ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อโรงเรียนที่มีขนาดต่างกับมีประสิทธิผล ของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.5$)

อภิชาติ บัวทอง (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนกับประสิทธิ ผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการ ศึกษา 3 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า การรับรู้ของครูอยู่ในระดับมากเมื่อเปรียบเทียบการรับรู้ตาม เพศของครูและสถานที่ตั้งของโรงเรียน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญลือ จันทศร (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานโดยยึด วัตถุประสงค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12 พบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ใน ระดับมาก เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนอยู่ในระดับมากทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุนิภรณ์ ศิวรานนท์ (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนา มาตรฐานวิชาชีพครูกับประสิทธิผลโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่าเมื่อ จำแนกระหว่างครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกับครูที่มีประสบการณ์สอนน้อยแตกต่างกัน

อำนาจ ชัยนันทน์คร (2544, หน้า 83) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย โดยศึกษาครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนของมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย จำนวน 322 คน พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และจำแนกตามสถานภาพในตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ คีไจ (Kijai, 1987, p. 329-A) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน ภาพพจน์ของโรงเรียน ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการคิดคำนวณ และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น

รัสเซล และคนอื่น ๆ (Russell et al., 1987, pp. 269-274) ได้ศึกษากับครูประถมและมัธยมในรัฐโอไฮโอ จำนวน 316 คน พบว่า ฐานะการแบ่งงานระดับชั้นที่สอนเป็นตัวทำนายความสามารถในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีนัยสำคัญ และการสนับสนุนจากสังคม โดยเฉพาะจากผู้บังคับบัญชา เป็นตัวทำนายตัวเดียวที่มีนัยสำคัญในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ และพบว่า การได้รับการยอมรับในคุณค่า การมีเพื่อนที่เชื่อถือได้เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงาน

วิทเซลล์ (Witzell, 1990, p. 391-A) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลของการสร้างคณะประสานงานตามแผนงานการมีประสิทธิผลเป้าหมายการสำรวจรูปในทรัพยากร พบว่า การทำงานจะมีประสิทธิผลดีขึ้นเมื่อการสร้างคณะทำงานเพื่อประสานงานระหว่างกลุ่มหรือองค์การต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ที่ไม่เป็นทางการชี้ให้เห็นว่า การสร้างคณะทำงานเพื่อประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพ นักวิจัย นักพัฒนา และนักวิศวกรรม ไม่ประสบความสำเร็จเท่ากับพ่อค้าและผู้ซื้อและผู้ซื้อ เชื่อว่าคณะประสานงานมีส่วนช่วยสนับสนุนการตัดสินใจต่าง ๆ ของเขาได้ ดังนั้น การที่จะสร้างคณะทำงานประสานงานระหว่างหน่วยงานหรือบุคลากรในกลุ่มต่างๆ จำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจก่อนที่จะนำมาใช้จึงประสบผลสำเร็จ

รูห์ (Ruhl, 1986, p. 3216-A) ศึกษาปัจจัยที่ช่วยพัฒนาโรงเรียน พบว่า ปัจจัยที่ช่วยพัฒนาให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จ ได้แก่ ความคาดหวังในความสำเร็จของงาน ภาวะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศโรงเรียน เป้าหมายทางวิชาการของโรงเรียน และโปรแกรมการประเมิน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในชั้นเรียน บรรยาภาศองค์
การและประสิทธิผลของโรงเรียน ดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่าการศึกษาวิจัยในชั้นเรียน และ
บรรยาภาศองค์มีผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องดัง
กล่าว เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน
ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ